

การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

บุญล้อม ถวาย

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนา
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองรายงานการค้นคว้าอิสระ
สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา

ชื่อเรื่อง

การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

โดย

บุญล้อม ถวาย

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

วันที่.....1.....เดือน.....ก.ย.....พ.ศ. 2551

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

วันที่.....1.....เดือน.....ก.ย.....พ.ศ. 2551

(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

ประธานกรรมการประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา
วันที่.....1.....เดือน.....ก.ย.....พ.ศ. 2551

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายบุญล้อม ถวาย
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) พรรณนาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ 2) ระบุการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ผู้ให้ข้อมูลคือ กลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านจำนวน 286 คน จากทั้งหมด 1,003 คน เครื่องมือในการศึกษาเป็นแบบสอบถามปลายปิด ที่ผ่านการทดสอบความเที่ยง โดยได้ค่า 0.80 การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ซึ่งทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 48 ปี ร้อยละ 64.3 มีระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษา และร้อยละ 74.8 อยู่ในสถานภาพการสมรส โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม และค้าขาย เป็นอาชีพหลัก มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 11,506 บาทต่อเดือน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 39 ปี ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ จากทั้งหมด 6 ช่องทาง ส่วนใหญ่จากหอกระจายข่าว จากเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่ใจ และจากเอกสารต่างๆ เช่น จดหมาย ป้าย และบอร์ดประกาศข่าว มีผู้ให้ข้อมูลเพียงเล็กน้อยที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก วิทยุ หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ สำหรับระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ใน 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการตัดสินใจ ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.20 ในทุกประเด็น โดยผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชนเลย อาจเนื่องมาจากการประชุมของเทศบาลตำบลแม่ใจในแต่ละครั้งจะมีเพียงสมาชิกบางคนเท่านั้นที่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพราะผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้ต้องเป็น

สมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่โจ้ 2) ด้านการปฏิบัติการ ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.21 ในเกือบทุกประเด็น ยกเว้น ด้านการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี และสร้างความสามัคคีในชุมชน 3) ด้านการได้รับผลประโยชน์ ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.27 ในเกือบทุกประเด็น ยกเว้น ด้านการได้ใช้วัตถุดิบของที่เทศบาลตำบลแม่โจ้ จัดหาให้ ด้านการได้รับความช่วยเหลือโครงการจากส่วนกลางที่เทศบาลตำบลแม่โจ้เป็นผู้ประสานให้ และด้านการได้รับบริการสาธารณสุข ปลอดภัย สาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพ และการศึกษาให้ชุมชน ที่เทศบาลตำบลแม่โจ้จัดหาให้ และ 4) ด้านการประเมินผล ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 1.90 ในทุกประเด็น โดยผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานหรือโครงการของเทศบาลตำบลแม่โจ้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการประเมินผลแต่ละครั้งจะมีเพียงสมาชิกบางคนเท่านั้นที่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพราะผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้ต้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่โจ้เท่านั้น

Title	Participation in the Management of the Maejo Municipal Office by the Housewives Group in Maejo Municipality, Nonghan sub-district, Sansai district, Chiang Mai province
Author	Mr. Boonlom Tawai
Degree of	Master of Arts in Development Administration
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr. Weerapon Thongma

ABSTRACT

The study on “Participation in the Management of the Maejo Municipal Office by the Housewives Group in Maejo Municipality, Nonghan sub-district, Sansai district, Chiang Mai province,” had the following objectives: 1) to describe the personal and socio-economic characteristics of the members of the Housewives Group in Maejo Municipality, and 2) to specify the participation in the management of the Maejo Municipal Office by of the Housewives Group of Maejo Municipality. From a total of 1,003 members of the Housewives Group of Maejo Municipality, a sample was drawn by random sampling composing of 286 members. Using a pre-tested questionnaire with reliability value of 0.80 data were collected from the respondents in June 2007 and were analyzed by SPSS/PC program.

Results of the analyses showed that all of the respondents were females aged 48 years in average, 64.3% finished primary schooling, 74.8% were married. Majority had main jobs as hired laborers, farmers, and sellers that earned monthly income of 11,506 baht in average. Each household had 3 to 4 members and residence in the Maejo municipality of 39 years in average. News concerning Maejo Municipality was received by the respondents through six channels, namely, mostly by news broadcast tower, by officers of Maejo Municipal Office, by documents such as letters, billboards, and bulletin boards. Few of the respondents received news from the radio, television, and newspaper.

Concerning the level of participation in the management of Maejo Municipality by the Housewives Group, it was in four aspects and summarized as follows: 1) decision making – low level of participation with score of 2.20 in all issues. Some respondents had no participation

in problem solving since they were not allowed to participate in the meetings of the Municipality; 2) job implementation – low level of participation with score of 2.21 in all issues except in promotion of cultural activities and gathering in the community; 3) benefits and or welfares – low level of participation with score of 2.27 in all issues except in the resources arranged by and aid received by the Municipality, as well as public utilities, promotion of occupation, know how for the community; and 4) evaluation – low level of participation with score of 1.90 in all issues and some respondents had no participation in the evaluation of Maejo Municipality since they could not attend the meetings of the Municipal Office.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วีระพล ทองมา และกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช ที่ได้ให้ความรู้ แนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี รวมทั้ง ศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบพระคุณสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกคน ที่ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจให้ตลอดมา

หากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อผู้สนใจ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่คุณแม่แสงและคุณพ่อคำ ถวาย บวรพาจารย์ พร้อมทั้งมอบคุณความดีให้แก่ครอบครัวของผู้วิจัยทุกคน ที่มีส่วนร่วมและช่วยเหลือสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

บุญล้อม ถวาย
สิงหาคม 2551

สารบัญเรื่อง

หน้า

บทที่ 1 บทนำ	1
ปัญหาการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ข้อจำกัดของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	7
การบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้	7
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	11
กลุ่มแม่บ้าน และการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน	16
ภาคสรุป	18
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	21
สถานที่ดำเนินการวิจัย	21
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	21
ตัวแปรและการวัดตัวแปร	23
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	26
การทดสอบเครื่องมือ	26
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	28
การวิเคราะห์ข้อมูล	28
ระยะเวลาในการวิจัย	28

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	29
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านใน เขตเทศบาลตำบลแม่ใจ	29
ลักษณะส่วนบุคคล	29
ลักษณะทางเศรษฐกิจ	32
ลักษณะทางสังคมและการได้รับข้อมูลข่าวสาร	33
ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ	36
ด้านการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ	36
ด้านการปฏิบัติการ (การดำเนินการ) ในการบริหารจัดการเทศบาล ตำบลแม่ใจ	39
ด้านการได้รับผลประโยชน์ ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ	42
ด้านการประเมินผล ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ	45
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	48
บรรณานุกรม	53
ภาคผนวก	57
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม	58
ภาคผนวก ข. การทดสอบแบบสอบถาม	64
ภาคผนวก ค. ประวัติผู้วิจัย	67

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	24
2	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล	31
3	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ	33
4	จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร	35
5	จำนวน ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้ข้อมูลในด้านการตัดสินใจ	38
6	จำนวน ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้ข้อมูลในด้านการปฏิบัติการ	41
7	จำนวน ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้ข้อมูลในด้านการได้รับผลประโยชน์	44
8	จำนวน ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้ข้อมูลในด้านการประเมินผล	47

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของเทศบาลตำบลแม่โจ้	9
2	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา เทศบาลตำบลแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	22

บทที่ 1

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นนโยบายการกระจายอำนาจของรัฐในปัจจุบัน เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจปกครองจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นมีได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตนเอง การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยประกอบด้วย เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และองค์การบริหารส่วนตำบล (ประหยัด หงษ์ทองคำ, 2539: 36)

เทศบาลตำบล เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก การจัดตั้งเทศบาลตำบลกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยทั่วไปเทศบาลตำบลมีฐานะเดิมเป็นสุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบลมีนายกเทศมนตรีหนึ่งคนทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 12 คน ที่ราษฎรในเขตเทศบาลเลือกตั้งมาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎร เทศบาลตำบลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความสะอาด สร้างและบำรุงถนนและท่าเรือ ดับเพลิงและกู้ภัย จัดการศึกษา ให้บริการสาธารณสุข สังคมสงเคราะห์ และรักษาวัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังอาจจัดให้มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอื่น ๆ ได้ตามสมควร เทศบาลตำบลโดยทั่วไปมีชื่อตามตำบลที่เทศบาลตั้งอยู่ แต่เขตเทศบาลอาจครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบล พื้นที่ตำบลนอกเขตเทศบาล (นอกเขตเมือง) จะอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างสำหรับพื้นที่ชนบท บางครั้งเทศบาลตำบลอาจครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลอื่นที่อยู่ข้างเคียง หากท้องถิ่นที่เป็นเทศบาลตำบลเจริญเติบโตขึ้นจนมีประชากรถึง 10,000 คน และมีรายได้พอควร ก็อาจได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง ซึ่งเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดกลาง จะมีอำนาจหน้าที่และความเป็นอิสระมากขึ้น และเขตเทศบาลก็อาจขยายออกไปตามชุมชนเมืองที่ขยายตัวโดยยุบรวมกับ อบต. ข้างเคียงที่กลายสภาพจากชนบทเป็นเมือง (วิกิพีเดีย, 2550: ระบบออนไลน์)

สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเทศบาลนั้น ศูนย์รวมข้อมูลองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (2550: ระบบออนไลน์) ระบุว่ามีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยแบ่งเทศบาลเป็น 3

ประเภท คือ 1) เทศบาลตำบล 2) เทศบาลเมือง และ 3) เทศบาลนคร หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลนั้น การยกฐานะท้องถิ่นใดให้เป็นเทศบาลตำบล กฎหมายไม่ได้กำหนดจำนวนราษฎรและความหนาแน่นของราษฎรไว้แต่ประการใด เพียงกำหนดไว้ว่า เป็นท้องถิ่นที่มีพลเมืองหนาแน่นพอสมควร และมีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด ในทางปฏิบัติท้องถิ่นจะยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลนั้นมักจะได้แก่ องค์การปกครองท้องถิ่นรูปสุขาภิบาลอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้วางหลักเกณฑ์การยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลไว้ คือ 1) มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่แล้วมาตั้งแต่ 5,000,001 บาท ขึ้นไป 2) มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนเป็นต้นไป 3) ความหนาแน่นของประชากร ตั้งแต่ 1,500 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร และ 4) ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

เทศบาลตำบลแม่ใจ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 12,155 ไร่ ครอบคลุม 3 ตำบล 15 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลหนองหาร ตำบลป่าไผ่ และตำบลหนองจ้อม สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม พื้นฐานจากเศรษฐกิจอยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีลักษณะทางสังคมวิทยาแบบกึ่งชนบท คือ อยู่ระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท คนในชุมชนจะมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปตามสภาพของความเป็นเมืองและความทันสมัยได้แพร่เข้ามาในท้องถิ่น เกิดหมู่บ้านจัดสรรหลายโครงการ มีจำนวนสถานประกอบการขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของชุมชนเป็นพื้นที่ราบลุ่ม สภาพดินทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย มีแหล่งน้ำทางการเกษตรอย่างอุดมสมบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มากถึงร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ทำนา ทำสวน ผัก และสวนไม้ผล รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวนครัวเรือน 8,037 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งสิ้น 17,310 คน แยกเป็นชาย 8,056 คน และ หญิง 9,254 คน

ปัญหาการวิจัย

เทศบาลตำบลแม่ใจเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชน ได้แก่ งานด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมการศึกษา การกีฬา การจราจร งานสาธารณสุข การรักษาความสะอาดและสุขภาพอนามัยของประชาชน การบริหารงานทะเบียนราษฎรและบัตรประชาชน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาผัง

เมือง การควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่ที่เหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่ที่เป็นของ
 ประชาคมท้องถิ่น ด้วยการให้บริการที่เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของชุมชนและ
 ผู้รับบริการ ตามนโยบายของรัฐและกฎหมายกำหนด อีกทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้า
 มามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลฯ ได้
 จัดกิจกรรมขึ้นได้แก่ งานรณรงค์ในวันสำคัญต่างๆ งานประเพณี งานกีฬา ฯลฯ ในด้านการเมืองที่
 ผ่านมา ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมื่อ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2547 มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
 ทั้งสิ้น 14,230 คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 7,948 คน คิดเป็นร้อยละ 55.85

จากจำนวนประชากรในเขตเทศบาลแม่โจ้ ที่มีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศ
 ชาย และจากแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงมีโอกาสในการทำงานพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ชาย และการรวมกลุ่ม
 เล็กๆ จะเป็นการทดสอบการทำงานร่วมกันในชุมชน โดยให้กลุ่มแม่บ้านทำงานร่วมกับเทศบาลฯ
 เพื่อให้เกิดความพร้อม ความเข้มแข็งในชุมชน จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านจำนวนทั้งสิ้น 17 กลุ่ม
 มีสมาชิกทั้งหมด 1003 คน ซึ่งกลุ่มแม่บ้านนี้นับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการประสานระหว่างกลุ่ม
 ต่าง ๆ ในชุมชนที่มีอยู่มากมาย เช่น กลุ่มกรรมการชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ฯลฯ ผู้นำ
 แม่บ้านที่เป็นส่วนประกอบของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ ทำให้การทำงานของกลุ่มทั้งหลายมีความ
 สอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกัน และหากเกิดความขัดแย้งขึ้นมา กลุ่มแม่บ้านก็จะสามารถ
 ประสานความเข้าใจได้ กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเป็นกิจกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์ของคนใน
 ชุมชน นอกชุมชน หรือหน่วยงานท้องถิ่นที่ทำงานกับชุมชนได้เป็นอย่างดีโดยตลอด ลักษณะ
 ของการมีส่วนร่วมของสตรีในการช่วยพัฒนาท้องถิ่น ในบทบาทของการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม
 ต่างๆ ได้แก่ ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาท้องถิ่นทุกเรื่องเท่าที่จะสามารถให้ได้
 ปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ร่วมประชุมกับคณะกรรมการที่ดินเป็นกรรมการอยู่ทุก
 ครั้ง ให้ข่าวสาร ข้อมูล และเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่นต่อที่ประชุม มีส่วนร่วม
 ในการตัดสินใจ วางแผน วางโครงการ ปฏิบัติและแก้ปัญหาของโครงการ เข้ารับการฝึกอบรมใน
 ฐานะสมาชิกกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ และช่วยงานสาธารณกุศลและงานเทศกาลประเพณี จากการทำ
 กิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มแม่บ้านกับเทศบาลตำบลแม่โจ้ในช่วงที่ผ่านมา พบว่า การมีส่วน
 ร่วมของกลุ่มแม่บ้านกับกิจกรรมการบริหารจัดการเทศบาลฯ ยังอยู่ในระดับน้อย เมื่อเทศบาลฯ เชิญ
 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านมาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ มีเพียงบางส่วนที่เคยเข้าร่วมเท่านั้น แต่สมาชิกกลุ่ม
 แม่บ้านที่เหลือยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมเลย หรือการมีส่วนร่วมในบางกิจกรรม เช่น งานกีฬาของ
 เทศบาลฯ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านจะเข้าร่วมกิจกรรมหากมีสิ่งตอบแทนให้ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับ คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่โจ้ และผู้ที่เกี่ยวข้องสนใจนำไปใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการ เทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพรรณนาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อระบุการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่โจ้ นำข้อมูลการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ไปใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. ผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่โจ้ นำข้อมูลการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ไปเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะพื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. ผู้ให้ข้อมูลคือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) และ

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) โดยคำนวณตามแบบของ Pagoso, Gareia and Leon (1978) ระบุใน นำชัย ทนุผล (2537: 15) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ซึ่งได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 286 คน จากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านทั้งหมด 1,003 คน ใน 17 กลุ่ม

3. ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชน ด้วยการให้บริการที่เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจของชุมชนและผู้รับบริการ ตามนโยบายของรัฐและกฎหมายกำหนด อีกทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารจัดการร่วมกัน กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ได้แก่ งานรณรงค์ในวันสำคัญต่างๆ งานประเพณี งานกีฬา เป็นต้น โดยกิจกรรมเหล่านี้เทศบาลฯ ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มแม่บ้านเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการเข้าร่วมกิจกรรม

4. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ใช้เวลาประมาณ 6 เดือน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงในช่วงระยะนี้เท่านั้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นสมาชิกอยู่ ณ วันกรอกแบบสอบถามเท่านั้น โดยการสอบถามการเข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลตำบลแม่โจ้ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ 1 มกราคม-31 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งได้มาจากการรู้สึก และความจำของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านที่มาร่วมกิจกรรมของเทศบาลตำบลแม่โจ้ ซึ่งมีผลต่อการวิจัยในครั้งนี้

2. วิธีการ/เทคนิคการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยการนำรายชื่อของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในแต่ละกลุ่มมาทำการสุ่มเพื่อเก็บข้อมูลตัวอย่าง โดยใช้วิธีจับสลากรายชื่อแบบไม่แทนที่ให้ได้จำนวนตามที่กำหนด ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างเฉพาะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการขึ้นทะเบียนไว้ ไม่ครอบคลุมถึงประชาชนทุกคนในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงมีข้อจำกัดในการอธิบายเพราะไม่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับเทศบาลอื่น ๆ ได้

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนาร่วมคิดร่วมทำตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม เพื่อดำเนินกิจกรรมนั้นให้บรรลุผลลุล่วงไปเพื่อประโยชน์ของชุมชน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับประชาชน ทำให้เกิดการดำเนิน โครงการต่างๆ ที่วางไว้ดำเนิน ไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางได้ (สุวรรณ พินิตานนท์, 2546: 46)

สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน หมายถึง แม่บ้านที่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกภายในกลุ่มแม่บ้าน มีการกรอกแบบฟอร์มใบสมัครเป็นหลักฐานที่ยื่นต่อที่ปรึกษากลุ่ม หรือเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ

การบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ หมายถึง กิจกรรมของเทศบาลตำบลที่มุ่งเน้นในการพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชน ด้วยการให้บริการที่เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจของชุมชนและผู้รับบริการ ตามนโยบายของรัฐและกฎหมายกำหนด อีกทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) (นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, 2546: 2-3)

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความกระจ่างในประเด็นการวิจัย และสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาทุกประเด็น ผู้วิจัยจึงตรวจเอกสารในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- การบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ
- แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- กลุ่มแม่บ้านและการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน

การบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ

เทศบาลตำบล เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก การจัดตั้งเทศบาลตำบลกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 โดยทั่วไปเทศบาลตำบลมีฐานะเดิมเป็นสุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาล ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 12 คน ที่ราษฎรในเขตเทศบาลเลือกตั้งมาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ. นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในเขตเทศบาล เทศบาลตำบลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความสะอาด สร้างและบำรุงถนนและท่าเรือ ดับเพลิงและกู้ภัย จัดการศึกษา ให้บริการสาธารณสุข สังคมสงเคราะห์ และรักษาวัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังอาจจัดให้มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอื่น ๆ ได้ตามสมควร เทศบาลตำบล โดยทั่วไปมีชื่อตามตำบลที่เทศบาลตั้งอยู่ แต่เขตเทศบาลอาจครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบล พื้นที่ตำบลนอกเขตเทศบาล (นอกเขตเมือง) จะอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล (ซึ่งเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างสำหรับพื้นที่ชนบท) บางครั้งเทศบาลตำบลอาจครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลอื่นที่อยู่ข้างเคียง หากท้องถิ่นที่เป็นเทศบาลตำบลเจริญเติบโตขึ้นจนมีประชากรถึง 10,000 คน และมีรายได้พอควร ก็อาจได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดกลาง) ซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่และ

ความเป็นอิสระมากขึ้น และเขตเทศบาลก็อาจขยายออกไปตามชุมชนเมืองที่ขยายตัวโดยยุบรวมกับ อบต. ข้างเคียงที่กลายสภาพจากชนบทเป็นเมือง (วิกิพีเดีย, 2550: ระบบออนไลน์)

เทศบาลตำบลแม่โจ้ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีฐานะเป็นเทศบาลตำบลเมื่อ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล โดยมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 12,155 ไร่ ครอบคลุม 3 ตำบล 15 หมู่บ้าน ได้แก่ ตำบลหนองหาร ตำบลป่าไผ่ และตำบลหนองจ้อม ชุมชนเทศบาลตำบลแม่โจ้อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ไปทางทิศเหนือ ระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1001 (ถนนสายเชียงใหม่-พร้าว) มีพื้นที่ทั้งสิ้น 19.46 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ติดต่อกับ หมู่ที่ 4 ตำบลหนองจ้อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออกติดต่อกับ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และทิศตะวันตกติดต่อกับ ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยทั่วไปภายในชุมชนเทศบาลตำบลแม่โจ้ มีภูมินิเวศเป็นที่ราบลุ่ม สภาพดินทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับการเกษตร มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญคือ คลองชลประทาน ลำเหมืองแม่โจ้ และลำเหมืองร่องจี่ซูด เป็นชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มากถึงร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ทำนา ทำสวนผัก และสวนไม้ผล สภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยภาพรวม พื้นฐานเศรษฐกิจอยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีลักษณะทางสังคมวิทยาแบบกึ่งชนบท คือ อยู่ระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท คนในชุมชนจะมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปตามสภาพของความเป็นเมือง และความทันสมัยได้แพร่เข้ามาในท้องถิ่น ซึ่งเกิดหมู่บ้านจัดสรรหลายโครงการ มีจำนวนสถานประกอบการขนาดใหญ่ มีจำนวนครัวเรือน 8,037 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งสิ้น 17,310 คน แยกเป็นชาย 8,056 คน หญิง 9,254 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลแม่โจ้, 2549: 10-17)

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของเทศบาลตำบลแม่โจ้ เป็นไปตามกฎหมายกำหนดโดยให้เทศบาลฯ ประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติ (สภาเทศบาลฯ) และฝ่ายบริหาร สภาเทศบาลฯ สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน กฎหมายกำหนดให้สภาเทศบาล มีสมาชิกได้ 12 คน สมาชิกสภาเทศบาลจะอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี สภาเทศบาลฯ มีประธานสภาฯ 1 คน รองประธานสภาฯ อีก 1 คน สมาชิกสภาเทศบาลฯ มีหน้าที่และบทบาทเช่นเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติทั่วไป คือ เสนอและพิจารณาร่างเทศบัญญัติของเทศบาลฯ มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหาร ได้แก่ การตั้งกระทุ้งถาม การเป็นกรรมการสภาเทศบาลฯ การเปิดอภิปราย ฯลฯ ฝ่ายบริหารหรือคณะเทศมนตรี ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี และ

รองนายกเทศมนตรี 2 คน ซึ่งกฎหมายใหม่ให้นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้ง และรองนายกเทศมนตรีมาจากการแต่งตั้ง สำหรับส่วนราชการในเทศบาลฯ นั้น หัวหน้าส่วนราชการประกอบด้วย ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักงานปลัด และผู้อำนวยการต่างๆ (ภาพ 1)

ภาพ 1 โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของเทศบาลตำบลแม่โจ้
ที่มา: แผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่โจ้ 3 ปี (2549-2551 : 20)

การปฏิบัติงานของสำนักงานเทศบาลตำบลแม่ใจ ประกอบด้วย

1) สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไปของเทศบาลและราชการทั่วไปของเทศบาล ที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกอง/ฝ่ายหรือส่วนราชการใดในเทศบาลโดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในเทศบาล ให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของเทศบาล โดยแบ่งส่วนราชการภายใน ดังนี้ คือ งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานทะเบียนราษฎร งานรักษาความสงบเรียบร้อย งานนิติการ และงานพัฒนาชุมชน

2) กองคลัง มีหน้าที่ควบคุมดูแล และรับผิดชอบการปฏิบัติงานในด้าน รายงานการเงิน งานบัญชี งานผลประโยชน์ การจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่าง ๆ งานเร่งรัดรายงานสถิติการคลัง รวมทั้งงานบริการข้อมูลแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน การจัดซื้อ-จัดจ้าง การประกวดราคา และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

3) กองช่าง มีหน้าที่ตรวจสอบการออกแบบ กำหนดรายละเอียดก่อสร้าง ตรวจสอบงานเขียนแบบด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ตรวจสอบงานประมาณราคาก่อสร้าง โครงการต่าง ๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการกำหนดราคากลาง และคณะกรรมการตรวจการจ้างโครงการก่อสร้าง ควบคุมการก่อสร้างโครงการต่าง ๆ ตรวจสอบงานซ่อมบำรุงรักษาอาคาร ถนน และอื่น ๆ ตรวจสอบค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตรวจสอบแบบแปลนที่อนุญาตก่อสร้าง ตรวจสอบข้อมูลรายละเอียดเพื่อกำหนดกำหนดรายละเอียดทางด้านวิศวกรรม งานเขียนแบบด้านวิศวกรรม และสถาปัตยกรรม งานนายตรวจเขตทำการตรวจสอบสถานที่ร้องขออนุญาตก่อสร้างอาคาร และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

4) กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ควบคุมดูแลรับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขชุมชนเป็นหลัก โดยจะครอบคลุมทั้งขั้นตอนการวางแผนสาธารณสุข ควบคุมสุขาภิบาลอาหารและโภชนาการ ดูแลเรื่องการรักษาความสะอาด รวมถึงงานจัดการขยะและน้ำเน่าเสีย งานด้านสัตว์แพทย์ งานป้องกันควบคุมโรคติดต่อและส่งเสริมสุขภาพ

5) กองการศึกษา มีหน้าที่ควบคุมดูแลรับผิดชอบปฏิบัติงานด้านการบริหารทางวิชาการศึกษา งานโรงเรียน งานนิตศการศึกษา งานกิจกรรมนักเรียน งานเผยแพร่ แนะนำแนวทาง การศึกษา และงานอื่น ๆ

สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเทศบาล นั้น ศูนย์รวมข้อมูลองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (2550: ระบบออนไลน์) ระบุไว้ว่า มีฐานะเป็นนิติบุคคลทั้งนี้โดยแบ่งเทศบาลเป็น 3 ประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล

ตำบลนั้น การยกฐานะท้องถิ่นใดให้เป็นเทศบาลตำบลกฎหมาย ไม่ได้กำหนดจำนวนราษฎรและความหนาแน่นของราษฎรไว้แต่ประการใด เพียงกำหนดไว้ดังนี้ คือ เป็นท้องถิ่นที่มีพลเมืองหนาแน่นพอสมควร และมีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด ในทางปฏิบัติท้องถิ่นจะยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล มักจะได้แก่ องค์การปกครองท้องถิ่นรูปสุขาภิบาลอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ได้วางหลักเกณฑ์การยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลไว้ ดังนี้

- 1) มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่แล้วมาตั้งแต่ 5,000,001 บาท ขึ้นไป
- 2) มีประชากรตั้งแต่ 7000 คนเป็นต้นไป
- 3) ความหนาแน่นของประชากร ตั้งแต่ 1500 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร และ
- 4) ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

เทศบาลตำบลแม่ใจ มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชน ได้แก่ งานด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมการศึกษา การกีฬา การจราจร งานสาธารณสุข การรักษาความสะอาดและสุขภาพอนามัยของประชาชน การบริหารงานทะเบียนราษฎรและบัตรประชาชน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาผังเมือง และการควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่ให้เหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่ที่เป็นของประชาคมท้องถิ่น ด้วยการให้บริการที่เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของชุมชนและผู้รับบริการ ตามนโยบายของรัฐและกฎหมายกำหนด อีกทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลฯ ได้จัดกิจกรรมขึ้นได้แก่ งานรณรงค์ในวันสำคัญต่าง ๆ งานประเพณี งานกีฬา ฯลฯ

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

“การมีส่วนร่วม (Participation)” ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกฟอร์ด หมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น โดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ Davis Keith (อ้างใน พวงทอง โยธาใหญ่, 2545: 15) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ วิฑูรย์ ปัญญากุล (2535: 35) ได้สรุป

ถึงการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การที่ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์ และหรือ ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา มีสิทธิในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาได้

บัญชากร แก้วส่อง (สุวรรณ พินิตานนท์, 2546: 46-47) ได้เสนอวิธีการจำแนก พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาออกเป็น 10 แนวทาง คือ

- 1) การจำแนกตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนวางแผนโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการ และการมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ
- 2) การจำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม มี 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมเทียม การมีส่วนร่วมบางส่วน และการมีส่วนร่วมที่แท้จริง
- 3) การจำแนกตามประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม ซึ่งพิจารณาจากความพยายามที่บุคคลทุ่มเทให้แก่การทำงานในโครงการ จนโครงการนั้นประสบผลสำเร็จ โดยวัดจากการรับรู้ของสังคมอื่น ๆ ในลักษณะของสังคมมิติ (sociometry) ว่าการดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอนมีบุคคลใดบ้างที่ทุ่มเทความพยายามจนการดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอนประสบผลสำเร็จ
- 4) การจำแนกตามระดับความถี่ของการมีส่วนร่วม ความถี่ของการมีส่วนร่วม มี 2 ระดับ คือ ระดับบุคคล พิจารณาจากจำนวนครั้งที่บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และระดับชุมชน พิจารณาจากจำนวนของผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วม
- 5) การจำแนกตามพิสัยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม กล่าวคือ พิจารณาว่าการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมมีตลอดช่วงระยะเวลาที่กิจกรรมดำเนินอยู่หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อใหภาพของการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมชัดเจน มากกว่าการพิจารณาเฉพาะความถี่ของการมีส่วนร่วมแต่เพียงอย่างเดียว
- 6) การจำแนกตามระดับความสมัครใจในการเข้าไปมีส่วนร่วม มี 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ และการมีส่วนร่วมโดยการบังคับ
- 7) การจำแนกตามระดับขององค์กรที่เข้าไปมีส่วนร่วม มี 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์กร การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์กร และการมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์กร
- 8) การจำแนกตามประเภทของผู้เข้าไปมีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากคุณลักษณะของผู้เข้าไปมีส่วนร่วม เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา ชนชั้นทางสังคม ระดับรายได้ ระยะเวลาอยู่อาศัย ฯลฯ

9) จำแนกตามรูปแบบการวางแผน มี 2 ลักษณะ คือ การวางแผนแบบบนลงล่าง (top-down planning) การมีส่วนร่วมจะน้อย อำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่ชนชั้นนำระดับสูง และการวางแผนแบบล่างขึ้นบน (bottom-up planning) ซึ่งการมีส่วนร่วมจะมาก เพราะอำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่ระดับล่าง

10) การจำแนกตามรูปแบบของการมีส่วนร่วม มี 2 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม ผ่านผู้แทน

อารียา นูญเปลีอง (2549: 11) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ โดยการร่วมมือสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ ไปกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

Lee J. Cary (1976: 144) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วม 5 ประการ คือ เป็นสมาชิก เป็นผู้เข้าประชุม เป็นผู้ออกเงิน เป็นกรรมการ และเป็นประธานหรือผู้นำ White (1982) อ้างใน จิรายุ ทองเขาอ่อน (2537: 11) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมที่ประกอบด้วย 4 มิติ คือ มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่ 2 การมีส่วนร่วมในการเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติตามที่ตัดสินใจ มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และมิติที่ 4 เป็นการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เช่นเดียวกับ John M. Cohen and Norman T. Uphoff (1980: 219 อ้างใน พวงทอง โยธาใหญ่, 2545: 14) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากการศึกษาของ วิรัช จันทรโรทัย (2542: 70-71) กล่าวว่า ชาวบ้านในโครงการชุมชนรักป่า ต.แม่นาจร อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเนื่องจากเห็นความสำคัญของป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการผลิตของชุมชน อันจะอำนวยประโยชน์ให้แก่ชุมชน สอดคล้องกับ ดุสิต เวชกิจ (2535: 215) ที่กล่าวว่า เมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับการดำเนินงานป่าไม้ชุมชนแล้ว โอกาสที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมมากหรือน้อย และระยะเวลายาวนานเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์หรือผลตอบแทนที่ประชาชนได้รับจากชุมชนนั้น โดยที่พวกเขาต้องได้รับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนต่อไปนั่นเอง เช่นเดียวกับการศึกษาของ ไสริัจ

ตาปณานนท์ (2543: 84) ที่พบว่าเหตุผลที่ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ต้นน้ำนั้น เนื่องจากเห็นว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน

นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ (2546: 74) ระบุว่า สำหรับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้มีกฎหมายรองรับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 14 ประเด็น คือ

- 1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
- 2) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกของสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) การมีส่วนร่วมในการเสนอร่างข้อบังคับ
- 4) การมีส่วนร่วมในการถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่น ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 5) การมีส่วนร่วมในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 6) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 7) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โครงการเศรษฐกิจชุมชน
- 8) การใช้สิทธิฟ้องร้องต่อศาลปกครอง
- 9) การใช้สิทธิร้องทุกข์ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำความเดือดร้อนแก่ประชาชน
- 10) การใช้สิทธิฟ้องร้ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รับผิดชอบในทางแพ่งและอาญา
- 11) การใช้สิทธิร้องต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเมื่อมีการละเมิดสิทธิโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 12) การใช้สิทธิร้องเรียนต่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อพบว่ามีทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 13) การเข้าร่วมในการซื้อและการจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 14) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับแนวคิดด้านการบริหารจัดการนั้น แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง และดูแลปกครองตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการเสนอวาระนโยบาย และ

กำหนดนโยบายให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตน รวมทั้งสามารถเข้าร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย เพื่อให้มั่นใจถึงความสุจริต เทียบธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ มีความเปิดเผยและโปร่งใส (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549: ไม่ระบุหน้า) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับสังคมไทยแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีการนำเข้ามาใช้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการปฏิรูปการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2539 (นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, 2546: 2-3)

สำหรับหลักการบริหารจัดการ ใช้แนวคิดของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือการจัดการนิยม (managerialism) ตั้งอยู่บนสมมติฐานของความเป็นสากลของทฤษฎีการบริหารและเทคนิควิธีการจัดการว่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในแง่ของการบริหารจัดการรัฐกิจ และการบริหารธุรกิจ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการประหยัด (economy) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) แนวความคิดดังกล่าวต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ และวิธีการบริหารงานภาครัฐไปจากเดิม ที่ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า (input) และอาศัยกฎ ระเบียบ เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความถูกต้อง สุจริต และเป็นธรรม โดยหันมาเน้นถึงวัตถุประสงค์และสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานทั้งในแง่ของผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome) และความคุ้มค่าของเงิน (value for money) รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ โดยนำเอาเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้มากขึ้น เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การวัดและประเมินผลงาน การบริหารคุณภาพโดยรวม การปรับรื้อระบบ เป็นต้น (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2549: ไม่ระบุหน้า)

กลุ่มแม่บ้าน และการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มแม่บ้าน

คำว่า “กลุ่ม” ในความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 81) หมายถึง คน สัตว์ หรือสิ่งของต่างๆ ที่รวมกันเป็นหมู่ๆ หรือเป็นกลุ่มก้อน และพึงพิศจักรปิง (2539: 348-349) กล่าวว่า กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกัน มีการแสดงพฤติกรรมโต้ตอบกัน มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องและยอมรับระเบียบแบบแผนร่วมกัน

จากวิวัฒนาการของมนุษย์เป็นต้นมาจนถึงทุกวันนี้ มนุษย์ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หรือจำเป็นต้องอยู่รวมกัน สรุปได้ว่าในทุกชุมชนไม่มีใครเลยที่จะถูกทอดทิ้งอยู่คนเดียวโดยไม่มีการไปมาหาสู่กัน ติดต่อกับบุคคลอื่นในชุมชนนั้น การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมีหลายลักษณะและหลายรูปแบบ คือมีทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตลอดจนถึงกลุ่มที่เรียกว่า กลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ ความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หรือต้องมีความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นก็เนื่องจากมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และคนที่เป็สมาชิกของกลุ่มใดๆ ก็ย่อมมีความสัมพันธ์ต่อสมาชิกในกลุ่มเดียวกันหรือกับกลุ่มอื่นๆ อีกเป็นลูกโซ่เกี่ยวพันกันไป (อภิวัดน์ อภิวงษา, 2546: 7)

Wendell Blanchard อ้างใน สุขุม นวลสกุล (2539: 239) กล่าวถึงกลุ่มในสังคมไทยว่า สมาคมหรือกลุ่มเอกชนต่าง ๆ ในประเทศไทยนั้น มีความสำคัญน้อยมาก ยังไม่มีกลุ่มใดมีอิทธิหรือพลังมากพอที่จะโน้มน้าวรัฐบาล ให้ปฏิบัติตามความต้องการที่กลุ่มของตนประสงค์ได้ และไม่มีกลุ่มใดที่จะสามารถก่อรูปประชาชาติได้

จากการศึกษาการรวมกลุ่มของสตรีกับการพัฒนาชุมชน ของ ดำรงค์ อดิระเส (2540: 112-115) พบว่า การรวมกลุ่มสตรีในชุมชนชนบทนั้น เกิดขึ้นมายาวนานจากรากฐานความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ก่อให้เกิดความร่วมมือในการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน 2 แบบ คือ

1) แบบไม่เป็นทางการ สตรีเข้าร่วมกลุ่มด้วยความสมัครใจ ช่วงเวลาในการรวมกลุ่มอาจยาวนานหรือสลายไป ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางเหตุการณ์มากระตุ้น เกิดการเรียนรู้แบบธรรมชาติภายในชุมชน

2) แบบเป็นทางการ การรวมกลุ่มสตรีเกิดจากนโยบายของรัฐ ในการสร้างกลุ่มที่เป็นรากฐานที่มีอยู่ในชุมชน โดยสนับสนุนในด้านต่างๆ ทั้งศึกษาแนวทางในการจัดตั้งกลุ่ม และงบประมาณในการทำกิจกรรม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอาชีพ ครอบครัวและชุมชน ซึ่งการรวมกลุ่มสตรีนี้ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เช่น ความสามารถในการแบ่งเบาภาระ

ของครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง การได้รับการยอมรับในบทบาทและสถานภาพในครอบครัวและชุมชนเพิ่มขึ้น

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม (2545: 5-6) ได้กล่าวถึง กลุ่มสตรีในชุมชนแออัด ของเทศบาลเมืองนครสวรรค์ ที่ได้จัดตั้งขึ้นจากแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงมีเวลาและโอกาสในการทำงาน พัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ชาย และการรวมกลุ่มเล็ก ๆ นั้น เป็นการทดสอบความสามารถในการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน นอกจากนี้ กลุ่มสตรีดังกล่าวยังนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการประสานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มกรรมการชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งมีส่วนทำให้การทำงานของกลุ่มทั้งหลายสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังช่วยประสานความเข้าใจหากเกิดความขัดแย้งขึ้นมา ดังนั้นกิจกรรมของกลุ่มสตรีจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน นอกชุมชน หรือหน่วยงานท้องถิ่นให้ทำงานกับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ผ่องผิว หิรัญรังสิต (2539: 63-64) ที่ได้ศึกษาการรวมกลุ่มของสตรีในชนบท กรณีศึกษายานศรีดอนมูล ต.ชมพู อ.สารภี จ.เชียงใหม่ พบว่า การรวมกลุ่มสตรีนั้นมีหลายลักษณะ มีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ ซึ่งกลุ่มสตรีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินั้น เป็นการรวมกลุ่มที่ไม่ค่อยมีการรวมตัวกัน มีวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน ไม่มีลายลักษณ์อักษร กิจกรรมต่าง ๆ สมาชิกคิดขึ้นเอง นอกจากนี้การขยายจากกลุ่มเล็ก ๆ ไปหากรุ่นใหญ่ เป็นการร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ ส่วนกลุ่มที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการนั้น จะมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หรือมีนโยบายจากหน่วยงานที่เข้ามาจัดตั้งกลุ่ม มีการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ผลักดันให้สมาชิกเข้าร่วม การจัดตั้งกลุ่มไม่ได้อยู่ในความต้องการของสตรีในชุมชน

การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน

พิมานา นูรณินทุ (2536: 143-145) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในกิจกรรมการศึกษาและการพัฒนาในชุมชนบ้านปวง กิ่ง อ.ทุ่งหัวช้าง จ.ลำพูน พบว่า กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่ทำรายได้ให้แก่ครอบครัวโดยตรง ส่วนกิจกรรมส่วนรวมของชุมชนนั้น กลุ่มสตรีมีส่วนร่วมในทางอ้อม เช่น งานประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมเหมืองฝาย ซึ่งสาเหตุที่เข้าร่วมกิจกรรมก็เพื่อต้องการทำประโยชน์ให้กับชุมชน และต้องการแสดงออกถึงความมีน้ำใจในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน

จรณชัย วรรณทอง (2538: 81-96) ได้ศึกษากระบวนการทางการศึกษาในการจัดองค์กรและดำเนินงานบทบาททางการศึกษาของกลุ่มสตรีที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน พบว่า กระบวนการทางการศึกษาในการจัดองค์กรของกลุ่มสตรีในชุมชนนั้น เริ่มจากการก่อตั้งโดยสตรี

และได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ก่อให้เกิดโครงสร้างหรือแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์กร นำไปสู่แนวทางในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารและสมาชิก จนถึงกำหนดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมสามารถสรุปได้ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการคิดตัดสินใจของกลุ่มสตรี ขั้นตอนการดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล โดยทุกขั้นตอนต้องอาศัยความรู้ความสามารถของบุคคลภายในและนอกชุมชนเป็นผู้สนับสนุน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย และการปกครอง ของชุมชนด้วย คล้ายคลึงกับการศึกษาของ ประวิทย์ เพชรมี (2538: 81-85) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการพัฒนาชุมชน พบว่า สตรีได้มีส่วนร่วมของกลุ่มกิจกรรมในขั้นตอน การร่วมคิด วางแผน ดำเนินการ และการประเมินผล ส่วนการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนั้น สตรีเป็นผู้ตัดสินใจเอง รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและเพื่อสมาชิกแนะนำ ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมคือ การยอมรับนับถือในตัวผู้นำ เล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ

นอกจากนี้ วรรัตน์ บรรณศักดิ์ (2537: 84-85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพของสตรีในพื้นที่เกษตรใกล้เมืองและไกลเมือง พบว่า สตรีในพื้นที่เกษตรใกล้เมืองมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพมากกว่าสตรีในเขตพื้นที่ไกลเมือง ส่วน สุภาพ ยาวีไชย (2534: 79-82) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสตรีสหกรณ์การเกษตร ของสหกรณ์การเกษตรเมืองน่าน จำกัด โดยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ของสมาชิกสตรีกับสมาชิกชาย พบว่า สตรีมีส่วนร่วมน้อยกว่าสมาชิกชาย ในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ จำนวนการถือหุ้น จำนวนเงินกู้ จำนวนการฝากเงิน จำนวนครั้งในการเข้ารับการศึกษาที่สหกรณ์จัดขึ้น ส่วนกิจกรรมในธุรกิจการซื้อขายนั้นพบว่า สมาชิกสตรีและสมาชิกชายไม่มีความแตกต่างกัน

ภาคสรุป

การมีส่วนร่วม เป็นการที่บุคคลกระทำการในเรื่องที่สนใจ ไม่ว่าจะเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรง เป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุมุ่งหมายของกลุ่มนั้น อีกทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าว ในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแสดงถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม และดำเนินการร่วมกันในการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในชุมชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ความต้องการเป็นกลุ่มพวก ความเชื่อถือในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่รัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่าง ความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม และฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน ร่วมคิดและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานโครงการ กิจกรรมเพื่อขจัด แก้ปัญหา และสนองความต้องการของประชาชน ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ร่วมรับผลประโยชน์ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุทางสังคม หรือส่วนตัว สำหรับข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีสาเหตุหลายประการ เช่น ตัวประชาชนเอง องค์กร เจ้าหน้าที่และระบบราชการ เป็นต้น

กลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทยแบ่งเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ กลุ่มที่เป็นทางการเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยมีการจดทะเบียน หรือได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ มีลักษณะเป็นกลุ่มดั้งเดิมตามสภาพของสังคม วัฒนธรรมไทย ซึ่งส่วนใหญ่รวมตัวกันแบบหลวม ๆ ไม่ผูกพันกันภายใต้ผลประโยชน์ร่วมกัน สำหรับกลุ่มสตรีนั้น ได้ถูกจัดตั้งขึ้นจากแนวคิดที่ว่า ผู้หญิงมีเวลาและโอกาสในการทำงานพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้ชาย และการรวมกลุ่มเล็ก ๆ นั้นเป็นการทดสอบความสามารถในการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน นอกจากนี้ กลุ่มสตรียังนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการประสานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งมีส่วนทำให้การทำงานของกลุ่มทั้งหลายสอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังช่วยประสานความเข้าใจ หากเกิดความขัดแย้งขึ้นมา ดังนั้นกิจกรรมของกลุ่มสตรีจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน นอกชุมชน หรือหน่วยงานท้องถิ่นให้ทำงานกับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมของสตรีในการช่วยพัฒนาท้องถิ่น สามารถเข้าร่วมได้โดยการเป็นผู้นำท้องถิ่น ทำงานในองค์กรท้องถิ่น และเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะมีหน้าที่รับผิดชอบช่วยเหลือ และพัฒนาท้องถิ่น เช่น ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาท้องถิ่นทุกเรื่อง เท่าที่จะสามารถให้ได้ การเข้ารับการฝึกอบรมในฐานะสมาชิกกลุ่ม กิจกรรมต่าง ๆ ทุกครั้ง รวมทั้งช่วยงานสาธารณกุศลและงานเทศกาลประเพณี เป็นต้น

เทศบาลตำบลแม่ใจ มีลักษณะทางสังคมวิทยาแบบกึ่งชนบท คือ อยู่ระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท คนในชุมชนจะมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปตามสภาพของความเป็นเมือง และความทันสมัยได้แพร่เข้ามาในท้องถิ่น เกิดหมู่บ้านจัดสรรหลายโครงการ มีจำนวนสถานประกอบการขนาดใหญ่ อาชีพหลักภายในชุมชน คือ เกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป เทศบาลตำบลแม่ใจ มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้กับประชาชน ได้แก่ งานด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมการศึกษา การกีฬา การจราจร งานสาธารณสุข การรักษาความสะอาดและสุขภาพอนามัยของประชาชน การบริหารงานทะเบียนราษฎรและบัตรประชาชน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาผังเมือง การควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่ให้เหมาะสม ตามบทบาทหน้าที่ที่เป็นของประชาคมท้องถิ่น ด้วยการให้บริการที่เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ เป็นที่พึงพอใจของชุมชนและผู้รับบริการ ตามนโยบายของรัฐและกฎหมายกำหนด อีกทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลฯ ได้จัดขึ้น ได้แก่ งานรณรงค์ในวันสำคัญต่าง ๆ งานประเพณี งานกีฬา ฯลฯ

การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน มีความสำคัญมากในความสำเร็จของการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ขาดไม่ได้ในการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในตัวเองอยู่แล้ว ถ้าบุคคลไม่รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การดำเนินงานต่าง ๆ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นทั้งเครื่องมือและจุดหมายปลายทาง และถ้ากลุ่มแม่บ้านสามารถเร่งเร้าให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมให้มากแล้ว จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่สืบเนื่องไปไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนั้นยังจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้โดยมิต้องพึ่งพิงบุคคลหรือนักพัฒนาจากภายนอกชุมชน การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ซึ่งผลการวิจัยทำให้ได้มาซึ่งข้อสรุปของการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน เพื่อเสนอแนะให้ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ของกลุ่มแม่บ้าน
ในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการ
ดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่ ซึ่งได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล เมื่อ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ตาม
พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคล
ปัจจุบันสำนักงานตั้งอยู่ที่ 15 หมู่ที่ 12 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่
ทั้งสิ้นประมาณ 19.46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,155 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล
ประกอบด้วย ตำบลหนองหาร 10 หมู่บ้าน ตำบลป่าไผ่ 3 หมู่บ้าน และตำบลหนองจ่อม 2 หมู่บ้าน
(ภาพ 2) ซึ่งมีเหตุผลในการคัดเลือกพื้นที่ดังกล่าวเพื่อการศึกษา ดังนี้

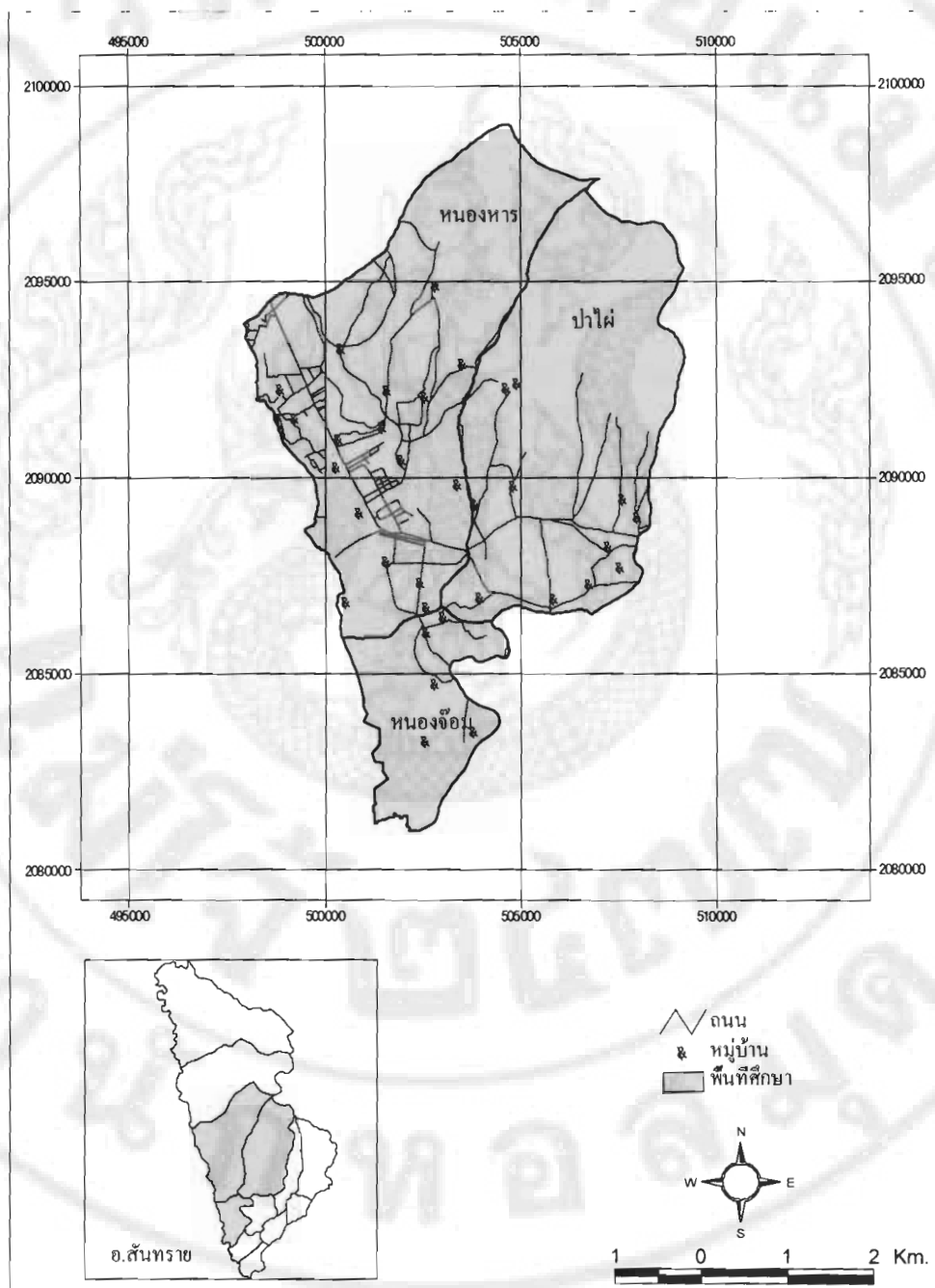
1. เทศบาลตำบลแม่โจ้มีลักษณะเด่นในด้านการบริหารจัดการ จนได้รับรางวัล
เทศบาลดีเด่น ในปี พ.ศ. 2548 รวมทั้งมีงบประมาณรายได้ในปี พ.ศ.2548 จากการจัดเก็บรายได้
เงินอุดหนุน และรายได้อื่น ๆ รวมรายรับทั้งสิ้นจำนวน 83.6 ล้านบาท

2. รูปแบบการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ได้ให้ประชาชนเข้ามามี
บทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการบริหาร กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้
ประชาชนได้มีส่วนร่วม เช่น งานรณรงค์ในวันสำคัญต่างๆ งานประเพณี งานกีฬา เป็นต้น โดย
กิจกรรมเหล่านี้เทศบาลฯ ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มแม่บ้านเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการเข้าร่วม
กิจกรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้น กลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในเขตเทศบาล
ตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกในทั้ง 3
ตำบล 15 หมู่บ้าน มีกลุ่มแม่บ้านทั้งสิ้น 17 กลุ่ม ได้แก่ ตำบลหนองหาร จำนวน 11 กลุ่ม มีสมาชิก

703 คน ตำบลป่าไผ่ จำนวน 4 กลุ่ม มีสมาชิก 230 คน และตำบลหนองจ้อม จำนวน 2 กลุ่ม มีสมาชิก 70 คน รวมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านทั้งสิ้น 1,003 คน (ตาราง 1)

ภาพ 2 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา เทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: แผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่ใจ 3 ปี (2549-2551: 5)

สำหรับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเทศบาลตำบลแม่โจ้ ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) โดยคำนวณตามแบบของ Pagoso, Garcia and Leon (1978) ระบุใน นำชัย ทนุผล (2537: 15) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าจะเป็น
ในที่นี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{1003}{1+1003(0.05)^2} \\ &= 286 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงได้จำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 286 คน จากนั้นจึงนำรายชื่อของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในแต่ละกลุ่มมาทำการสุ่มเพื่อเก็บข้อมูลตัวอย่าง โดยใช้วิธีจับฉลากรายชื่อแบบไม่แทนที่ให้ได้จำนวนตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการคำนวณสัดส่วนที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่มโดยใช้สูตร

$$n_1 = \frac{N_1 n}{N}$$

ผลการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตัวแปรและการวัดตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรและวิธีการวัดตัวแปรในการศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) อายุ หมายถึง จำนวนปีของผู้ให้ข้อมูล ตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาบันทึกข้อมูล
- 2) ระดับการศึกษา หมายถึง จุดสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลที่ได้ศึกษาเล่าเรียนในสถาบันทางการศึกษาต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน เช่น ป.4, ป.6, ม.3, ม.6 เป็นต้น
- 3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกันทั้งหมด ทั้งที่มีรายชื่อในทะเบียนบ้านและไม่มีก็ตาม

ตาราง 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มแม่บ้าน	จำนวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ตำบลหนองหาร		
หมู่ที่ 1 บ้านแม่เตาไห	53	15
หมู่ที่ 2 บ้านป่าบง	53	15
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเคียง	37	10
หมู่ที่ 3 บ้านป่าขาม	53	15
หมู่ที่ 4 บ้านแม่โจ้	117	33
หมู่ที่ 5 บ้านสหกรณ์นิคม	80	23
หมู่ที่ 6 บ้านทุ่งป่าเก็ด	56	16
หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งหมื่นน้อย	90	26
หมู่ที่ 10 บ้านเกษตรใหม่	30	9
หมู่ที่ 11 บ้านไร่สหกรณ์	80	23
หมู่ที่ 12 บ้านแม่โจ้ใหม่	54	15
รวม	703	200
ตำบลป่าไผ่		
หมู่ที่ 5 บ้านแม่ดู่	70	20
หมู่ที่ 5 บ้านหนองทราย	60	18
หมู่ที่ 10 บ้านหลังมัน	50	14
หมู่ที่ 13 บ้านพัฒนาทรายแก้ว	50	14
รวม	230	66
ตำบลหนองจ้อม		
หมู่ที่ 4 บ้านแพะป่าห้า	35	10
หมู่ที่ 7 บ้านศรีสหกรณ์	35	10
รวม	70	20
รวมทั้งสิ้น	1,003	286

4) สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพการสมรสของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ โสด สมรสหรืออยู่ด้วยกัน หย่าหรือแยกทางกันอยู่ และหม้าย

5) รายได้ของครัวเรือน หมายถึง จำนวนเงินรายได้เฉลี่ยต่อเดือนทั้งหมดที่เป็นเงินสดของสมาชิกในครัวเรือน

6) อาชีพหลัก หมายถึง ลักษณะการทำงานประจำสม่ำเสมอของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีรายได้ตอบแทนเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินสำหรับใช้ในการดำรงชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม ค้าขายหรืออาชีพส่วนตัว ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รับจ้าง และอื่น ๆ

7) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน หมายถึง จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในตำบลนั้นๆ จนถึงเวลาบันทึกข้อมูล

8) การได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ โดยวัดเป็นจำนวนครั้งรวมในการได้รับข้อมูลข่าวสารเฉลี่ยต่อเดือน จากแหล่งข้อมูลที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ดังนี้ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าว เจ้าหน้าที่ วารสาร นิตยสาร เอกสารต่าง ๆ และอื่น ๆ

9) การมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในกิจกรรมบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตามแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ซึ่งผู้วิจัยสร้างข้อความเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 ข้อ และมีคำตอบให้เลือกตอบ โดยกำหนดคะแนนของคำตอบดังนี้ เข้าร่วมทุกครั้ง 3 คะแนน เข้าร่วมบางครั้ง 2 คะแนน ไม่เคยเข้าร่วม 1 คะแนน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ตามแบบของ Thanupon (1986: 44) ดังนี้

$$WMS = \frac{3f_1 + 2f_2 + 1f_3}{TNR}$$

ซึ่ง WMS = น้ำหนักค่าเฉลี่ย

f_1 = จำนวนความถี่ที่ระบุว่า “เข้าร่วมทุกครั้ง”

f_2 = จำนวนความถี่ที่ระบุว่า “เข้าร่วมบางครั้ง”

f_3 = จำนวนความถี่ที่ระบุว่า “ไม่เคยเข้าร่วม”

TNR = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) โดยมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	หมายถึง
1.00-1.66	ผู้ให้ข้อมูลไม่มีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ
1.67-2.33	ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจในระดับน้อย
2.34-3.00	ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจในระดับมาก

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ครัวเรือน อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจของผู้ให้ข้อมูลในด้านต่างๆ ได้แก่ การเข้าร่วมฝึกอบรม การเข้าร่วมประชุม การรณรงค์ การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้การสนับสนุน การพัฒนา กิจกรรมทางด้านประเพณี วัฒนธรรม เพื่อใช้ประเมินระดับการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการตรวจสอบคุณภาพตามแนวทางของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 115-133) ดังนี้

1. การทดสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น จากแนวทางในการตรวจเอกสาร จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาและ

คณะกรรมการแนะนำให้ถูกต้อง จนคณะกรรมการที่ปรึกษาเห็นว่าสามารถวัดได้ จึงแสดงว่ามีความตรงตามเนื้อหา

2. การทดสอบความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้วไปทดสอบ (pretest) กับราษฎรในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง จากนั้นจึงรวบรวมแบบสอบถามนั้นไปวิเคราะห์ความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าแบบสนิทภายใน (internal consistency of measures of reliability) ซึ่ง นำชัย หนูผล (2540: 84-86) ได้ระบุไว้ว่า วิธีหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือรวบรวมข้อมูลหรือแบบสอบถามมีหลักการอยู่ที่ว่า เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นสูง ข้อความหรือคำถามทุกข้อที่ใช้วัดจะต้องสามารถวัดในเรื่องเดียวกัน คือข้อความหรือคำถามทุกข้อมีความสัมพันธ์กันสูงนั่นเอง และการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) นี้ สามารถนำไปหาความมั่นคงของเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่เป็นลักษณะให้เลือกตอบแบบความเรียง และแบบวัดทัศนคติทั่ว ๆ ไป รวมถึงการวัดแบบอื่น ๆ ที่ให้คะแนนตอบไม่เท่ากันทั้งหลายได้

สำหรับการใช้สูตรการหา สัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha) นั้น ใช้ตามแบบของ Cronbach ซึ่ง พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540: 125-126) ได้อธิบายไว้ว่า ในกรณีเครื่องมือที่สร้างขึ้นได้ให้คะแนนเป็นแบบจัดอันดับ หรือหามาตราส่วนประมาณค่า เช่น ข้อสอบอัตนัยแบบสอบถาม มาตราวัดทัศนคติต่างๆ Cronbach เสนอแนะให้ใช้การหาความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right)$$

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อความหรือคำถามทั้งหมด

s_i^2 = คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

s^2 = คะแนนความแปรปรวนทั้งหมด

ผลการทดสอบปรากฏว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 ซึ่งเป็นค่าที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (0.70) แสดงว่า แบบสอบถามที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีความเที่ยงน่าเชื่อถือ (มีความเชื่อมั่นสูง) อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยให้ผลความแม่นยำ น่าเชื่อถือหรือมีความเชื่อมั่นได้สูง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 คน มีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในนามสำนักงานบัณฑิตศึกษาและผู้วิจัย แจ้งนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลแม่โจ้เพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
- 2) ประสานงานโดยตรงกับผู้เกี่ยวข้องในระดับตำบล และหมู่บ้าน เพื่อแจ้งความประสงค์และนัดหมายทำการสัมภาษณ์
- 3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา และสถานที่นัดหมาย จนครบตามจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่ได้กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง จากนั้นจึงนำมาจัดหมวดหมู่ แล้วนำมาวิเคราะห์ในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Sciences; SPSS/PC+) โดยอาศัยค่าสถิติที่ใช้ ดังนี้

1. ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) และค่าพิสัย (range) เพื่อแจกแจงความถี่ในการลำดับชั้นของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม การมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้
2. ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการกระจายของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล
3. น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย (weight mean score) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้

ระยะเวลาในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน ระหว่างเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2550 – สิงหาคม พ.ศ. 2551

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ จำนวนทั้งหมด 286 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเทศบาลตำบลแม่ใจ ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จากนั้นจึงนำรายชื่อของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในแต่ละกลุ่มมาทำการสุ่ม เพื่อเก็บข้อมูลตัวอย่าง โดยใช้วิธีจับสลากรายชื่อแบบไม่แทนที่ให้ได้จำนวนตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการคำนวณสัดส่วนที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม และได้รวบรวมผลการวิจัยและวิจารณ์เป็นส่วนเดียวกัน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและเรียงเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ

ลักษณะส่วนบุคคล

อายุ

ผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุมากที่สุด 70 ปี อายุน้อยที่สุด 25 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 48 ปี และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.64 กล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุแตกต่างกัน สำหรับผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 44.4 มีอายุในช่วง 48-57 ปี รองลงมา ร้อยละ 27.6 มีอายุในช่วง 39-47 ปี ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 16.8 เป็นผู้มีอายุน้อยกว่า 39 ปี และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 9.4 เป็นผู้มีอายุในช่วง 58-66 ปี ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่อายุมากกว่า 66 ปีขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 1.7 เท่านั้น

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 48 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด ซึ่ง ศรีเรือน แก้วกังวาน (2540: 39) ได้กล่าวไว้ว่า ระยะกลางคนได้แก่บุคคลอายุราว ๆ 40-65 ปี เมื่อเริ่มอายุในระยะวัยนี้แบบแผนชีวิตค่อนข้างสมบูรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วบุคคลวัยนี้มักจะประสบ

ผลสำเร็จในชีวิตด้านอาชีพ ในระดับและแนวทางตามประสบการณ์ที่ตนได้สะสมตั้งแต่วัยทารก สืบมา จึงได้สมญาว่ายุคสุดยอดของชีวิต หรือยุคความสำเร็จสุดยอด สอดคล้องกับสุณิลา ทนุผล (2540: 38-39) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่วัยนี้เป็นช่วงที่ผ่านการเจริญเติบโตมาแล้ว และเป็นช่วงของการคง ที่และถดถอยทางลักษณะทางด้านร่างกาย และมักจะเสื่อมถอยทางด้านพุทธิปัญญา ส่วนด้านสังคม และจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงน้อย แต่จะให้ความสำคัญแก่สังคมรอบด้านมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งเท่ากับ 8.64 อาจกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุที่ค่อนข้าง แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา

ผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 64.3 มีระดับการศึกษาชั้น ประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 15.4 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย พบรองลงมา ร้อยละ 9.4 ส่วนผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 6.3 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 4.2 มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า สำหรับผู้ที่มีการศึกษาสูง กว่าปริญญาตรีพบเพียง ร้อยละ 0.3 เท่านั้น

ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า ไม่พบผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ได้รับการศึกษาภาคบังคับเลย โดย ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา และรองลงมาคือ มัธยมศึกษา ตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาอายุสูงสุดของผู้ให้ข้อมูลคือ 70 ปี และอายุเฉลี่ย ของผู้ให้ข้อมูล 48 ปี ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันการพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการที่จะร่วมกันบริหารและปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น ซึ่ง มานิตย์ วัฒนพันธ์ (2538: 55) ได้ระบุว่า เป็นความต้องการของบุคคลที่ต้องการจะพัฒนา ศักยภาพของตนเองให้เป็นไปได้มากที่สุด เป็นความต้องการปรับตัวให้ทันกับความเจริญ และความ เปลี่ยนแปลงของสังคม

สถานภาพการสมรส

ผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 74.8 อยู่ในสถานภาพการสมรส คือ แต่งงานแล้ว รองลงมาร้อยละ 11.2 มีสถานภาพหม้าย และมีสถานภาพโสด ร้อยละ 8.4 ส่วนผู้ที่อยู่ ในสถานภาพการสมรสหย่าร้าง และสถานภาพสมรสแยกกันอยู่ ร้อยละ 3.5 และ 2.1 ตามลำดับ

ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่แต่งงานมีครอบครัว แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2537: 47) ที่ได้ระบุไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอายุยืนยาวหลายพันปี มีการปรับตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจ

สังคม และความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติ โดยเฉพาะผู้ที่สมรสแล้วมักมีความรับผิดชอบต่อกครอบครัวในฐานะผู้นำหรือคู่สมรสจากการแต่งงานหรืออยู่กินร่วมกัน โดยพลตินัยหรือมีภาระหน้าที่ต้องดำเนินกิจกรรมภายในครอบครัวเพื่อการดำรงอยู่ของสถาบันครอบครัว อีกประการหนึ่งอาจมาจากผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการในการเข้าไปมีส่วนร่วม เพื่อแสดงศักยภาพให้สังคมหมู่บ้านให้การยอมรับเพื่อสร้างความสัมพันธ์ และเพื่อแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	กลุ่มตัวอย่าง (n = 286)	ร้อยละ
อายุ		
น้อยกว่า 39 ปี	48	16.8
39-47 ปี	79	27.6
48-57 ปี	127	44.4
58-66 ปี	27	9.4
มากกว่า 66 ปี	5	1.7
$\bar{X} = 47.6$ S.D. = 8.64 R = 25-70		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	184	64.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	44	15.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	9.4
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	12	4.2
ปริญญาตรี	18	6.3
สูงกว่าปริญญาตรี	1	0.3
สถานภาพสมรส		
โสด	24	8.4
สมรส	124	74.8
หม้าย	32	11.2
หย่า	10	3.5
แยกกันอยู่	6	2.1

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

อาชีพ

ผลการวิจัยในตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 50.3 มีอาชีพรับจ้าง รองลงมา ร้อยละ 21.0 มีอาชีพเกษตรกร และมีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 19.6 ส่วนอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/ลูกจ้างรัฐบาล มีร้อยละ 5.9 และผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 3.1 ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน/ลูกจ้างเอกชน นอกจากนี้ยังพบผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 11.5 ประกอบอาชีพอื่น

ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างเป็นหลัก รองลงมาคือ เกษตรกรรม และค้าขาย ซึ่งเทศบาลตำบลแม่ใจ (2549: 10-17) ระบุว่า โดยทั่วไปภายในชุมชนเทศบาลตำบลแม่ใจ มีภูมินิเวศเป็นที่ราบลุ่ม สภาพดินทั่วไปเป็นดินร่วนปนทรายเหมาะสำหรับการทำเกษตร พื้นฐานเศรษฐกิจอยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งมีลักษณะทางสังคมวิทยาแบบกึ่งชนบท คือ อยู่ระหว่างความเป็นเมืองและความเป็นชนบท คนในชุมชนจะมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปตามสภาพของความเป็นเมือง และความทันสมัยได้แพร่เข้ามาในท้องถิ่น ซึ่งเกิดหมู่บ้านจัดสรรหลายโครงการในพื้นที่ทำการเกษตร มีสถานประกอบการขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก ส่งผลให้ประชากรในพื้นที่ได้ปรับเปลี่ยนไปประกอบอาชีพรับจ้างเพิ่มขึ้น

รายได้ของครัวเรือน

ผลจากการวิจัยในตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ของครัวเรือนมากที่สุด 55,000 บาทต่อเดือน น้อยที่สุด 3,000 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้เฉลี่ย 11,506 บาทต่อเดือน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีรายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 38.8 รองลงมา ร้อยละ 28.0 มีรายได้ครัวเรือนน้อยกว่า 5,001 บาทต่อเดือน รองลงมา ร้อยละ 13.6 มีรายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน ใกล้เคียงกับมีรายได้ครัวเรือนมากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ที่พบร้อยละ 12.9 ส่วนผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 6.6 มีรายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน

ผลจากการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีรายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน แต่อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลมีรายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยมากที่สุด 55,000 บาทต่อเดือน รายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยน้อยที่สุด 3,000 บาทต่อเดือน และมีรายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ย 11,506 บาทต่อเดือน แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9,302 จะพบว่า รายได้ครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูลมีความแตกต่างกันอย่างมาก

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	กลุ่มตัวอย่าง (n = 286)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
รับจ้าง	144	50.3
เกษตรกร	56	19.6
ค้าขาย	60	21.0
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/ลูกจ้างรัฐบาล	17	5.9
พนักงานเอกชน/ลูกจ้างเอกชน	9	3.1
รายได้ของครัวเรือน (บาทต่อเดือน)		
น้อยกว่า 5,001 บาท	80	28.0
5,001-10,000 บาท	112	38.8
10,001-15,000 บาท	39	13.6
15,001-20,000 บาท	19	6.6
มากกว่า 20,000 บาท	37	12.9
$\bar{X} = 11,505.7$ $S.D. = 9,302.3$ $R = 3,000-55,000$		

ลักษณะทางสังคมและการได้รับข้อมูลข่าวสาร

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ผลการวิจัยในตาราง 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 57.3 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน รองลงมา ร้อยละ 22.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน และร้อยละ 17.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-2 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มีสมาชิกในครัวเรือน 7 คนขึ้นไป มีเพียงร้อยละ 2.4 เท่านั้น

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลหากพิจารณาจำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน 3-4 คน ซึ่งถือว่าเป็นครอบครัวขนาดเล็ก หรือครอบครัวเชิงเดี่ยว ทั้งนี้เพราะประกอบด้วยคน 2 รุ่น คือ พ่อ แม่ และลูก อาศัยอยู่ด้วยกัน หากเปรียบเทียบกับสมัยก่อนที่เป็นครอบครัวขนาดใหญ่และเป็นครอบครัวขยาย ปัจจุบันสังคมไทยมีครอบครัวเชิงเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น และเหมาะสมกับชุมชนเมือง ประกอบกับความสำเร็จของโครงการวางแผนครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของสังคมไทยที่มีความต้องการสมาชิกครัวเรือนน้อยลง ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมและ

ประสานงานสตรีแห่งชาติ (2537: 41) ที่ระบุว่า ครอบครัวตะวันตกสมัยใหม่มักจะเป็นครอบครัวเชิงเดี่ยวที่มีคนสองรุ่น คือ รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูก อาศัยอยู่ด้วยกัน ถึงแม้ลูกๆ จะย้ายออกไปก็ยังคงถือว่าเป็นครอบครัวเชิงเดี่ยว ซึ่งครอบครัวเชิงเดี่ยวมีมากในประเทศที่ประชาชนมีอายุยืนยาว และยังเหมาะกับสังคมแบบชุมชนเมือง เนื่องจากครอบครัวเชิงเดี่ยวสามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย และไม่ต้องการที่อยู่อาศัยขนาดใหญ่แน่นอน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ผลการวิจัยในตาราง 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนนานที่สุดคือ 70 ปี ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยที่สุดคือ 1 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 39 ปี ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 45.8 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 39-54 ปี รองลงมาร้อยละ 20.3 มีระยะเวลาอาศัยที่อาศัยอยู่ในชุมชน 24-38 ปี ใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 24 ปี จำนวนร้อยละ 19.6 และร้อยละ 14.0 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 55-69 ปี ส่วนมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 69 ปีนั้น พบเพียงร้อยละ 0.3 เท่านั้น

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ

ผลการวิจัยในตาราง 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ จากทั้งหมด 6 ช่องทาง โดยจำนวน 180 คน ได้รับข้อมูลข่าวสารจากหอกระจายข่าว รองลงมาเป็นจากเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่ใจเอง จำนวน 156 คน และจากเอกสารต่างๆ เช่น จดหมาย หรือป้ายประกาศ จำนวน 116 ส่วนการได้รับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ พบจำนวน 46, 38 และ 8 คน ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่า มีผู้ให้ข้อมูลอีกจำนวน 39 คน ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจเลย สาเหตุประการหนึ่งให้ผู้ให้ข้อมูลได้รับข่าวสารด้านการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจน้อยมาก เนื่องจากในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา เทศบาลตำบลแม่ใจมีกิจกรรมออกรายการโทรทัศน์เพียง 6 ครั้ง เท่านั้น

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะทางสังคม และการได้รับข้อมูล ข่าวสาร

ลักษณะทางสังคมและการได้รับข้อมูลข่าวสาร	กลุ่มตัวอย่าง (n = 286)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-2 คน	51	17.8
3-4 คน	164	57.3
5-6 คน	64	22.4
7-8 คน	6	2.1
9-10 คน	1	0.3
$\bar{X} = 3.7$ S.D. = 1.32 R = 1-10		
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
น้อยกว่า 24 ปี	56	19.6
24-38 ปี	58	20.3
39-54 ปี	131	45.8
55-69 ปี	40	14.0
มากกว่า 69 ปี	1	0.3
$\bar{X} = 39.0$ S.D. = 15.34 R = 1-70		
การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ		
- โทรทัศน์	8	
- วิทยุ	46	
- หนังสือพิมพ์	38	
- หอกระจายข่าว	180	
- เจ้าหน้าที่	156	
- เอกสารต่าง ๆ เช่น จดหมาย ป้าย และบอร์ดประกาศข่าว	116	
- ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร	39	

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ

การมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ประชาชนเกิดความรู้สึกและความต้องการว่าเป็นเจ้าของร่วมกัน มีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการตัดสินใจ มีกิจกรรมร่วมกัน สามารถจัดการแก้ปัญหาและการพัฒนาได้ด้วยตนเอง รวมถึงสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสามารถขยายเครือข่ายในเขตพื้นที่ต่าง ๆ เป็นต้น การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาถึงระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ใน 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ
2. ด้านการปฏิบัติการ (การดำเนินการ) ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ
3. ด้านการได้รับผลประโยชน์ ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ
4. ด้านการประเมินผลของการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ

โดยผู้วิจัยได้นำสาระสำคัญของการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ใน 4 ด้าน ไปสร้างข้อความ ซึ่งแต่ละข้อความมีคำตอบให้ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบว่า “มีส่วนร่วมทุกครั้ง” “มีส่วนร่วมบางครั้ง” “ไม่เคยมีส่วนร่วม” โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้ตามสภาพที่เป็นจริง จากนั้นนำคำตอบแต่ละข้อมาประมวลผล โดยใช้สถิติบรรยาย (descriptive statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency count) ร้อยละ สรุปและวิจารณ์ การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ใน 4 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ

การมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ในตาราง 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจในระดับน้อย โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.20 เท่านั้น โดยผู้ให้ข้อมูลระบุว่า บางคนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหารวมทั้งสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชนเลย ซึ่งอาจเนื่องมาจากการประชุมของเทศบาลตำบลแม่ใจในแต่ละครั้งจะมีเพียงสมาชิกบางคนเท่านั้นที่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพราะผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้ต้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่ใจเท่านั้น นอกจากนี้เนื่องจากภาระงานในพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อยนั้น ได้ถูกปลูกฝังให้เป็นผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง ไม่ต้องคิดหรือแสดงความคิดเห็นอะไรทั้งนั้น เพียงแต่รอรับการดูแลจากทางราชการเท่านั้น จากข้อมูลดังกล่าวจะ

เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้รับความเอาใจใส่จากชุมชนโดยใส่ใจต่อการรับรู้ว่า สถานการณ์ปัจจุบันชุมชนเกิดปัญหาอะไร และอะไรเป็นสาเหตุของปัญหา เมื่อทราบแล้วราษฎรก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการดำเนินงานต่อไป ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมสมาชิกทุกคนต้องมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กร สอดคล้องกับ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2541: 7) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ การให้ทุกคนในหน่วยงานหรือในทีมงานได้มีส่วนร่วม โดยการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา โดยดำเนินการในทุกกระบวนการบริหาร นับตั้งแต่ การวางแผน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การติดตามผล และการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงาน ทุกคนใช้มือ หัวใจ และความคิดร่วมกัน เช่นเดียวกับ นำชัย ทนุผล (2549: 117-118) ที่ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการที่ประชาชนมีการร่วมมือร่วมใจกันในการระบุนโยบาย ความต้องการ การวางแผน การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่ตนประสบอยู่และพินิจ ลากษานนท์ (2529: 22) ได้กล่าวว่า ทราบใดที่ประชาชนสามารถพัฒนาชุมชนตนเอง สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอน ก็เท่ากับว่าประชาชนสามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทของการพัฒนาของตนเอง จากการเป็นผู้รับการพัฒนาเป็นผู้กระทำการพัฒนาตนเอง ซึ่งย่อมจะสามารถได้รับผลของการพัฒนาที่ตนเองต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประชุม รอดประเสริฐ (2539: 222-223) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคลในกิจกรรมต่างๆ บุคคลจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน สำหรับการมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน และความเป็นไปได้ในการนำแผนไปปฏิบัติ เพราะทุกฝ่ายมีความรู้ ความเข้าใจ และเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนจะทำงานด้วยความสะดวก ความตั้งใจ และความพึงพอใจ เพราะทราบสภาวะการณ์ และเป้าหมายโครงการชัดเจนแล้ว จากการที่ได้ร่วมกันวางแผน ตลอดจนทั้งการวางแผนจะนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ตนเองในลักษณะต่าง ๆ

ตาราง 5 จำนวน ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้ข้อมูลในด้านการตัดสินใจ

[illegible]

ด้านการปฏิบัติการ (การดำเนินการ) ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้

การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ในตาราง 6 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.21 ในเกือบทุกประเด็น ยกเว้น ด้านการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี และสร้างความสามัคคีในชุมชน โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า การที่บางคนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการของเทศบาลตำบลแม่โจ้นั้น อาจเนื่องมาจากความเข้าใจว่าหน้าที่เหล่านั้นเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาล และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเทศบาลเท่านั้น

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เกิดความเคยชินที่มักจะเป็นผู้รับบริการอยู่เสมอ เลยมีค่านิยมและทัศนคติว่าจะมีผู้ให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ ทำให้เกิดความรู้สึกแบบพึ่งพาอยู่ตลอดเวลา การดำเนินการในด้านการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลแม่โจ้จึงมิได้สนองตอบ และไม่เห็นความสำคัญ ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ฉะนั้น ในการวางแผนเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลแม่โจ้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกๆ คน สิ่งที่สำคัญคือการที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเทศบาลตำบลแม่โจ้ และรู้สึกว่าเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งของเทศบาลตำบลแม่โจ้นั่นเอง ซึ่งความรู้สึกที่ตนเองเป็นเจ้าของนั้นจะส่งผลให้ทุกคนเต็มใจในการดำเนินกิจกรรม และเต็มใจที่จะช่วยเหลือกิจกรรมทุกอย่างที่ทางเทศบาลตำบลแม่โจ้จัดให้มีขึ้น ในประเด็นความรู้สึกการเป็นเจ้าของนั้น นำชัย ทนุผล (2543: 142-145) ได้ระบุไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานนั้น ต้องสร้างความรู้สึกเขาเหล่านั้นมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้นๆ ผลที่ตามมาก็คือ การได้รับความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมที่วางไว้นั้นเอง สำหรับการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนจะสามารถให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องสร้างให้คนในชุมชนมีการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น และมีสาเหตุมาจากอะไร นอกจากนี้สิ่งสำคัญเป็นอย่างมากนั่นคือ การวางแผน ซึ่งการวางแผนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ชุมชนบรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2532: 2) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักการว่า สมาชิกในชุมชนนั้นจะต้องร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องการหรือแก้ปัญหามาจากประชาชนในชุมชน ส่วน วรางคณา วัณโธ (2540: 9) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาที่จะเป็นผลดีและเป็นธรรมนั้น

ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา นับตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการกำหนดเป้าหมาย และ
แนวทางของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจะต้องโอนอ่อนต่อความแตกต่างของท้องถิ่น
ตลอดจนแนวทางการพัฒนาย่อยต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและตัดสินใจของประชาชนเจ้าของท้องถิ่น
อย่างมาก

ตาราง 6 จำนวน ร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และระดับการมีส่วนร่วม ของผู้ให้ข้อมูลในด้านการปฏิบัติกร

ข้อความที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วม						ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
	ทุกครั้ง		บางครั้ง		ไม่เคย			
	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ	ราย	ร้อยละ		
1. การส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี และสร้างความสามัคคีในชุมชน	154	53.8	120	42.0	12	4.2	2.50	มาก
2. การบริหารกิจกรรมและประสานงานขอความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเทศบาล	106	37.1	157	54.9	23	8.0	2.29	น้อย
3. การดูแลสาธารณสมบัติของชุมชน	101	35.3	160	55.9	25	8.7	2.27	น้อย
4. การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ และสนองต่อความต้องการของชุมชน	102	35.7	154	53.8	30	10.5	2.25	น้อย
5. การใช้แรงงานหรือบริจาคทรัพย์เพื่อนำไปพัฒนาชุมชน	81	28.3	174	60.8	31	10.8	2.17	น้อย
6. การกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ของชุมชน	68	23.8	176	61.5	42	14.7	2.09	น้อย
7. การจัดหรือปรับปรุงการบริหารงานพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	86	30.1	140	49.0	60	21.0	2.09	น้อย
8. การวางแผนงานและโครงการต่าง ๆ ของชุมชน	74	25.9	152	53.1	60	21.0	2.05	น้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม							2.21	น้อย

ด้านการได้รับผลประโยชน์ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ

การมีส่วนร่วมด้านการได้รับผลประโยชน์ ในตาราง 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมด้านการได้รับผลประโยชน์ในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.27 ในเกือบทุกโดยประเด็น ยกเว้น ด้านการได้ใช้วัตถุดิบของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของชุมชนที่เทศบาลจัดหาให้ ด้านการได้รับความช่วยเหลือโครงการจากส่วนกลางที่เทศบาลเป็นผู้ประสานให้ และด้านการได้รับบริการสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพ และการศึกษาให้ชุมชน ที่เทศบาลจัดหาให้

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่า โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจนั้น มีส่วนร่วมในระดับน้อยถึงระดับมาก โดยเฉพาะในรู้แบบของวัตถุดิบของ ด้านความช่วยเหลือ และการได้รับการบริการด้านสาธารณสุขปโภคต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เริ่มมีความสนใจในการรับผลประโยชน์ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้อาจจะเห็นผลในระยะยาว ซึ่งเกิดจากผลทางจิตวิทยาและทางสังคม ในอันที่จะเกิดจากการรู้ถึงความเป็นเจ้าของ และสามารถกำหนดโชคชะตาหรือทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นเอง ซึ่งในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลแม่ใจนั้น คณะผู้บริหารได้พยายามหาแนวทางให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในด้านการได้รับผลประโยชน์ ดังข้อเสนอแนะของ นำชัย ทุนผล (2543: 142-145) ที่ว่า การมีส่วนร่วมของประชากรในด้านการพัฒนาท้องถิ่นนั้น ต้องสร้างความรู้สึกรู้สึกให้เขาเหล่านั้นมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมนั้น ๆ ผลที่ตามมาก็คือ การได้รับความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมที่วางไว้นั้นเอง แต่สำหรับการได้รับผลประโยชน์ที่มุ่งเน้นเพื่อเสริมสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพหรือพัฒนาคุณภาพชีวิต กลับอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้บางครั้งต้องใช้เวลาทั้งวันหรือมากกว่า 1 วัน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่อยู่ในวัยทำงาน มีหน้าที่ต้องทำงานประจำคือ รับจ้าง และเกษตรกรรม ซึ่งในบางครั้งเกิดความเหนื่อยล้า หรือไม่สามารถหยุดงาน จึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ของเทศบาลตำบลแม่ใจได้

สำหรับแนวทางการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน โดยเฉพาะด้านการได้รับการฝึกอบรม หรือร่วมทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนวิสัยทัศน์ ศักยภาพในการทำงานแก่ผู้นำชุมชน และด้านการได้รับค่าตอบแทนหรือรางวัลในฐานะสมาชิกของชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลตำบลแม่ใจ คือ 1) การตั้งคณะทำงานที่เป็นข้าราชการหรือผู้บริหาร เพื่อดำเนินการให้สอดคล้องกัน เพื่อลดปัญหาความร่วมมือน้อย 2) การส่งเสริม/กระตุ้นให้สมาชิก

กลุ่มแม่บ้านตอบสนองต่อกิจกรรมที่จัดขึ้นให้มากที่สุด 3) มีการกระจายให้ทั่วถึงกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มแม่บ้านอื่น ๆ ให้ทั่วถึง เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มอาชีพที่ทำ 4) ลดการแบ่งแยก พวกเขาพวกเรา/คนไม่ชอบหน้า ปรับเปลี่ยนทัศนคติใหม่ โดยใช้หลักกระจายงบประมาณให้ทั่วถึง 5) ใช้หลักการจูงใจในเชิงรางวัล เพิ่มเติม 6) จัดหลักการบริหารเวลาให้สอดคล้องกันกับราชการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน 7) การหาระเบียบและข้อบริหารของรัฐที่เอื้อผลประโยชน์แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านมากที่สุด โดยดูจากผลที่ผ่านมาว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านต้องการอะไรมากที่สุด เช่น ใช้วิธีพิจารณาพิจารณาหรือประชุมเพื่อระดมความคิดของกลุ่มแม่บ้านว่าปัจจุบันต้องการอะไรหรืออยากให้ปรับปรุงการทำงานด้านใด และทำการประเมินผลออกมา

ด้านการประเมินผล ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ

การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ในตาราง 8 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมด้านการได้รับผลประโยชน์ในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 1.90 ในทุกประเด็น โดยผู้ให้ข้อมูลระบุว่า บางคนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานหรือโครงการของเทศบาลตำบลแม่ใจเลย ซึ่งอาจเนื่องมาจากการประเมินผลแต่ละครั้งจะมีเพียงสมาชิกบางคนเท่านั้นที่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพราะผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้ต้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่ใจเท่านั้น

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ เข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน หรือโครงการของเทศบาลตำบลแม่ใจ ในระดับน้อย โดยเฉพาะในประเด็นของการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ซึ่งอาจเนื่องมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนไม่ให้ความสำคัญต่อการประเมินผลของโครงการ อาจจะเป็นเพราะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่คิดว่าผู้ประเมินโครงการนั้นได้แก่ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน ถือว่าการประเมินผลไม่ใช่หน้าที่ของตน หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐก็เช่นเดียวกัน มักจะคิดว่าจะคิดว่าการดำเนินงานหรือโครงการต่างๆ ได้ทำไปแล้วจะต้องประเมินผลออกมาในทางที่ดี เพื่อจะได้ของงบประมาณในปีต่อไป ดังนั้นจึงมักจะเป็นผู้ประเมินโครงการด้วยตนเอง หรือคัดเลือกเฉพาะสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีความสนิทสนม เพื่อให้ประเมินผลออกมาในทางที่ดีอยู่เสมอ จึงเป็นเหตุผลให้สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมประเมินผลโครงการของเทศบาลตำบลแม่ใจ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Turton (1987: 31) ได้ระบุว่า การดำเนินโครงการต่าง ๆ ภายในชุมชนชนบทของประเทศไทยเกิดความล้มเหลวในแง่ของปัจจัยภายใน โดยเฉพาะการขาดความรู้สึกความเป็นเจ้าของของโครงการหรือองค์กรที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ จึงทำให้สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการวางแผนการดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลโครงการ เนื่องจากการดำเนินโครงการเหล่านั้นถูกกระทำและสั่งการจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว

นอกจากนี้ การติดตามประเมินผลนั้นนับเป็นขั้นตอนที่ยุ่งยากและต้องอาศัยความชำนาญและประสบการณ์เฉพาะของแต่ละบุคคล สมาชิกกลุ่มแม่บ้านผู้มีหน้าที่ร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแม่ใจนั้น ก็ต้องให้ความร่วมมือและเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้การติดตามประเมินผลเป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่จะเรียนรู้ได้นั้นต้องอาศัยผู้รู้และผู้ชำนาญการทางด้านการประเมินผลเป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้ เป็นการชี้นำแนวคิดและแนวทางการกระทำมากกว่าการคิดให้หรือทำให้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543: 143)

ระบุว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้
ทันทีนั้น ต้องอาศัยหลักของการทำงานแบบมีส่วนร่วม ต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถและสร้าง
กลุ่มให้เข้มแข็ง ใช้หลักการช่วยคิด ไม่ใช่คิดให้และช่วยให้ทำได้ ไม่ใช่ทำให้ ส่วนนำชัย ทนผล
(2549: 118) ระบุว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ในขั้น 4 ตอนติดตามประเมินผลนั้นจะทำให้
ประชาชนได้มีการประเมินว่า ผลงานที่ตัวเองได้ดำเนินงานนั้นได้รับผลดีหรือได้รับประโยชน์มาก
น้อยเพียงใด และอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้รับจากการดำเนินงานนั้นการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมนี้จะ
ทำให้ประชาชนรู้แจ้งเห็นจริงว่ากิจกรรมที่พวกเขาทำไปนั้นดีหรือไม่ อย่างไร ซึ่งพวกเขาจะ
นำไปใช้วางแผนทางแก้ไขในโอกาสต่อ ๆ ไปได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวบรวมจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อ

1. เพื่อพรรณนาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อระบุการมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้คือ กลุ่มประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกในทั้ง 3 ตำบล 15 หมู่บ้าน มีกลุ่มแม่บ้านทั้งสิ้น 17 กลุ่ม ได้แก่ ตำบลหนองหาร จำนวน 11 กลุ่ม ตำบลป่าไผ่ จำนวน 4 กลุ่ม และตำบลหนองจ่อม จำนวน 2 กลุ่ม โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 286 คน เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิด (close ended question) ที่ผ่านการทดสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) จากคณะกรรมการที่ปรึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ ด้านการครอบคลุมเนื้อหาในประเด็นสาระที่ต้องการวัด จากนั้นนำแบบสอบถามไปวัดความเที่ยง (reliability) กับราษฎรในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน ผลการทดสอบได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.80 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบ ถอดรหัส จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Sciences; SPSS/PC+) สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 48 ปี ร้อยละ 64.3 มีระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษา และร้อยละ 74.8 อยู่ในสถานภาพการสมรส ประกอบอาชีพรับจ้าง เกษตรกรรม และค้าขาย เป็นอาชีพหลัก มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 11,506 บาทต่อเดือน สูงที่สุด 55,000 บาทต่อเดือน และน้อยที่สุด 3,000 บาทต่อเดือน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน

มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 39 ปี ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ จากทั้งหมด 6 ช่องทาง ส่วนใหญ่จากหอกระจายข่าว เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลแม่ใจ และจากเอกสารต่าง ๆ เช่น จดหมาย ป้าย และบอร์ดประกาศข่าว

2. ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ใน 4 ด้านสรุปได้ดังนี้

- ด้านการตัดสินใจ ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.20 ในทุกประเด็น โดยผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชนเลย อาจเนื่องมาจากในการประชุมของเทศบาลตำบลแม่ใจในแต่ละครั้งจะมีเพียงสมาชิกบางคนเท่านั้นที่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพราะผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้ต้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่ใจ

- ด้านการปฏิบัติการ ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.21 ในเกือบทุกประเด็น ยกเว้น ด้านการส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณี และสร้างสามัคคีในชุมชน ในที่นี้การรับรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลแม่ใจนั้น จะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ ซึ่งในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนจะสามารถให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องสร้างให้คนในชุมชนมีการรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น และทราบว่ามิสาเหตุมาจากอะไร นอกจากนี้สิ่งสำคัญเป็นอย่างมากนั่นคือ การวางแผน ซึ่งการวางแผนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ชุมชนบรรลุถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการ

- ด้านการได้รับผลประโยชน์ ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 2.27 ในเกือบทุกประเด็น ยกเว้น ด้านการได้ใช้วัสดุสิ่งของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของชุมชนหรือกลุ่มแม่บ้าน ที่เทศบาลตำบลแม่ใจจัดหาให้ ด้านการได้รับความช่วยเหลือโครงการจากส่วนกลางที่เทศบาลตำบลแม่ใจเป็นผู้ประสานให้ เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค และด้านการได้รับบริการสาธารณสุข สาธารณสุขการ การส่งเสริมอาชีพ และการศึกษาให้ชุมชน ที่เทศบาลตำบลแม่ใจจัดหาให้ ซึ่งในการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลแม่ใจนั้น คณะผู้บริหารได้พยายามหาแนวทางให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในด้านการได้รับผลประโยชน์

- ด้านการประเมินผล ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในระดับน้อย มีค่าคะแนนเฉลี่ยเพียง 1.90 ในทุกประเด็น โดยผู้ให้ข้อมูลบางคนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ

ดำเนินงานหรือโครงการของเทศบาลตำบลแม่โจ้เลย ซึ่งอาจเนื่องมาจากการประเมินผลแต่ละครั้งจะมีเพียงสมาชิกบางคนเท่านั้นที่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพราะผู้ที่เข้าร่วมประชุมได้ต้องเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแม่โจ้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ของกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ในระดับน้อย ซึ่งยังมีบางประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลไม่เข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี และปลัดเทศบาล และคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลแม่โจ้ ดังนี้

1. **ด้านการตัดสินใจ** การมีส่วนร่วมในการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น คณะผู้บริหาร คือ นายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี ควรเอาใจใส่ราษฎรโดยให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านรับรู้ว่า สถานการณ์ปัจจุบันชุมชนเกิดปัญหาอะไร และอะไรเป็นสาเหตุของปัญหา ควรเชิญชวนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านและหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมเป็นประจำทุกเดือน เพื่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกฝังจิตสำนึกของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่นได้แก้ปัญหาและสร้างความเจริญของท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจในการดำเนินงานต่อไป

2. **ด้านการปฏิบัติการ** การวางแผนนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ของชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น คณะผู้บริหาร คือ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี และปลัดเทศบาล จึงจะต้องให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการพัฒนาท้องถิ่น นับตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการกำหนดเป้าหมายและแนวทางของการพัฒนา และต้องแจ้งและนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านได้ตระหนักถึงบทบาท และความสำคัญของตนเอง ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม และสามารถที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามศักยภาพและความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่นเอง

3. ด้านการได้รับผลประโยชน์ การร่วมกับเทศบาลทำกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น คณะผู้บริหาร คือนายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี ต้องสร้างทัศนคติและแบบแผนพฤติกรรมที่ดีของข้าราชการที่ทำหน้าที่กำกับดูแลท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนคติที่มองว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่นขาดความรู้ ความสามารถ ยังไม่มีความพร้อม และไม่สามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จากทัศนคติดังกล่าวทำให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น มักจะปฏิบัติต่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในฐานะที่ด้อยกว่าและช่วยตนเองไม่ได้ ซึ่งพบว่า ทัศนคติและพฤติกรรมดังกล่าวเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่ง ต่อการสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงจะต้องยึดหลักการว่าสมาชิกในชุมชนนั้นจะต้องร่วมมือกันวางแผนและปฏิบัติงาน เพื่อสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในชุมชน ในการวางแผนงานและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จก้าวหน้ามาสู่ตนเองในลักษณะต่าง ๆ นั้น จะต้องให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านได้ทราบว่า มีส่วนราชการใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้านการสร้างรายได้

4. ด้านการประเมินผล การเป็นตัวแทนชุมชนดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโครงการพัฒนาชุมชน ผู้ให้ข้อมูลมีคะแนนการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น คณะผู้บริหาร คือนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี และปลัดเทศบาล จึงควรมีการประชาสัมพันธ์แผนงานโครงการ ที่นำไปสู่การปฏิบัติให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่นทราบ เพื่อชักจูงให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านได้เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ต้องพัฒนาขีดความสามารถและสร้างกลุ่มให้เข้มแข็ง ใช้หลักการช่วยคิด ไม่ใช่คิดให้ และช่วยให้ทำได้ ไม่ใช่ทำให้ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโครงการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบล การดำเนินการตามแผนและการประเมินผล เพื่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านจะได้รู้แจ้งเห็นจริงว่ากิจกรรมที่พวกเขาทำนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร

สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่น ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทหรือหน้าที่ใด ถือเป็นหน่วยงานทางสังคมหน่วยหลักที่จะเป็นพลังสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนของตน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านควรตระหนักถึงความสำคัญของตนที่มีต่อสังคม และความสำนึกผิดชอบต่อสาธารณะ การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่นต้องพึ่งพาหรือปล่อยให้ภาครัฐหรือหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้จัดการสังคมตลอดมานั้น ทำให้ขีดความสามารถของภาคประชาชนในการมีส่วน

ร่วมพัฒนาด้านต่าง ๆ ถูกจำกัด ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ องค์กรประชาชนที่มีบทบาทนั้นมักจะเป็นองค์กรประชาชนที่รัฐหรือหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจัดตั้งขึ้น มากกว่าที่จะเกิดจากความจำเป็นหรือความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังนั้นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านจึงต้องมีความตื่นตัว และมีส่วนร่วมต่อท้องถิ่นให้มากขึ้น ทั้งในด้านการติดตาม เฝ้าระวัง และตรวจสอบการบริหารงานของท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบการทำงานของสภาและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และเกิดประโยชน์แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้การวิจัยครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิผลมากที่สุด ผู้วิจัยควรยึดถือหลักในการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้เท่านั้น ซึ่งเป็นการศึกษาในประเด็นเพียงด้านเดียว อาจจะไม่ครอบคลุมในประเด็นปัญหาสาเหตุ และทางออกของปัญหา และมีความจำกัดในกลุ่มประชากร ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป หากมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อค้นหาปัญหาสาเหตุและทางออกของปัญหา รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยให้ครอบคลุมไปยังทุกกลุ่มอาชีพในชุมชน ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปพัฒนาท้องถิ่น และยกระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกรณีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านในเขตเทศบาลตำบลแม่โจ้ เท่านั้น ซึ่งไม่สามารถนำไปอ้างอิงกับการบริหารจัดการในเทศบาลตำบลอื่นๆ ได้ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายพื้นที่ในการทำวิจัยให้กว้างขวางขึ้น ควรครอบคลุมประชากรทุกตำบล ทุกอำเภอ ทุกจังหวัด และทั่วประเทศไทย เพื่อให้ผลการวิจัยเกิดประโยชน์ และส่งผลให้การจัดทำแผนการบริหารจัดการเทศบาลตำบลมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. 2537. **ครอบครัว. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.**
- จรรยา วรรณทอง. 2538. **กระบวนการทางการศึกษาในการจัดองค์กรและดำเนินบทบาททางการศึกษาของกลุ่มสตรีที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- จิรายุ ทองเขื่อน. 2537. **การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำในจังหวัด ลำพูน. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- คำรงค์ อดิศักดิ์. 2540. **การรวมกลุ่มของสตรีกับการพัฒนาชุมชนชนบท. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ดุสิต เวชกิจ. 2535. **การมีส่วนร่วมของประชาชนและการระดมทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ชุมชน. ในเอกสารการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน่วยที่ 5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.**
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2549. **การปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐ. เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.**
- สำนักงานเทศบาลตำบลแม่โจ้. 2549. **รายงานกิจการเทศบาลตำบลแม่โจ้ ประจำปี พ.ศ.2549. เชียงใหม่: เทศบาลตำบลแม่โจ้.**
- นวนน้อย ตรีรัตน์ สมคิด เลิศไพฑูรย์ โชติชัย เจริญงาม ศิวรักษ์ ศิวารมย์ ภิญโญ ดันพิทยกุลปัด ตระกูล มีชัย และ นพรัตน์ วรรณเทพสกุล. 2546. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. รายงานผลการวิจัย สำนักงาน ป.ป.ช. และมูลนิธิเอเซีย.**
- นำชัย ทนุผล. 2537. **วิธีการเตรียมโครงการวิจัย. เชียงใหม่: สถาบันการเกษตรแม่โจ้.**
- _____. 2543. **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: แนวคิดและวิธีการ. เชียงใหม่: คณะธุรกิจ การเกษตร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.**
- _____. 2549. **การสนองตอบของประชาชนที่มีผลต่อโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น ระยะที่ 2 (2546-2549). เชียงใหม่: คณะธุรกิจการเกษตร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.**
- ประชุม รอดประเสริฐ. 2539. **นโยบายและการวางแผน: หลักการทฤษฎี. กรุงเทพฯ: เนติกุลการ พิมพ์.**

- ประวิทย์ เพชรมี. 2538. การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2539. การเมืองเรื่องน้ำรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ พาลباس การพิมพ์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ผ่องผิว หิรัญรังสิต. 2537. การรวมกลุ่มของสตรีในชนบท กรณีศึกษาบ้านศรีดอนมูล ต.ชมพู อ.สารภี จ.เชียงใหม่. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงทอง โยธาใหญ่. 2545. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พินิจ ลาภธานนท์. 2529. บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยทางสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมานา บุรณินทุ. 2536. การมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในกิจกรรมการศึกษาและการพัฒนาในชุมชนบ้านปวง กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พिंगพิศ จักรปิง. 2539. จิตวิทยาและการแนะแนวเด็กวัยรุ่น. เชียงใหม่: บริษัทเชียงใหม่พรินต์ติ้ง จำกัด.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. 2532. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาและส่งเสริมความร่วมมือด้านป่าไม้ ณ กรมป่าไม้ ระหว่างวันที่ 10-28 เมษายน 2532.
- มานิตย์ วัฒนพันธ์. 2538. คุณลักษณะของป่าไม้จังหวัดที่พึงประสงค์ ตามความคาดหวังของข้าราชการผู้ได้บังคับบัญชาในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ปัญหาพิเศษปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรางคณา วัฒนโย. 2540. การจัดการองค์กรท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: พิกัดอักษร.
- วราวรรณ์ บรรณศักดิ์. 2537. กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมในการประกอบอาชีพของสตรีในพื้นที่เกษตรใกล้เมืองและไกลเมือง. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิกิพีเดีย. 2550. เทศบาลตำบล. [ระบบออนไลน์] แหล่งข้อมูล:

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%95%E0%B8%B3%E0%B8%9A%E0%B8%A5>
(10 มีนาคม 2550).

วิฑูรย์ ปัญญากุล. 2535. การพัฒนาต้องมาจากประชาชน: ภาพประมวลของการพัฒนาประเทศ.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

วิรัช จันทรโรชัย. 2542. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนของชาวบ้านในโครงการชุมชน
รักป่า ตำบลแม่่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. 2541. นักบริหารกับเทคนิคการพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชา. วารสาร
ข้าราชการครู. ฉบับเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม.

ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2540. จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย: เล่ม 2 วัยรุ่น-วัยสูงอายุ.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศูนย์รวมข้อมูลองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น. 2550. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น. [ระบบ
ออนไลน์] แหล่งข้อมูล: <http://www.tambol.com/municipal/data8.asp> (10 มีนาคม 2550).

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. 2545. การจัดการการเงินชุมชน กรณี เครือข่ายพัฒนาชุมชนเมือง
นครสวรรค์. ชุมบทเรียนจากชุมชน ลำดับที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. 2537. ครอบครัว. กรุงเทพฯ:
สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุขุม นวลสกุล. 2539. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

สุนิลา ทนุผล. 2540. การศึกษาผู้ใหญ่ทางการเกษตร. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร
แม่โจ้.

สุภาพ ขาวไชย. 2534. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสตรีสหกรณ์การเกษตร: ศึกษาเฉพาะ
กรณี สหกรณ์การเกษตรเมืองน่าน จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดน่าน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สุวรรณ พินตานนท์. 2546. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล. สำนัก
พัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาธิตวิทยาดินแดน.

โสรจจ์ ตาปณานนท์. 2543. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการพื้นที่ต้นน้ำในการจัดการพื้นที่ต้นน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่คำปอง จังหวัดแพร่. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อภิวัฒน์ อะภิวงษา. 2546. การรวมกลุ่มผู้ทำน้ำพริกปรุงอาหารพื้นเมืองบ้านสันมะนะ ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อารียา บุญเปลื้อง. 2549. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่: เปรียบเทียบชาวไทยพื้นราบกับชาวไทยภูเขา. เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Cary Lee, J. 1976. **The Role of the Citizen in the C.D.Process.** Community Development as a Process. University of Missouri Press Columbia.

Turton, A. 1987. **Production, Power and Participation in Rural Thailand: Experiences of Poor Farmers' Group.** United Nations Research Institute for Social Develop (UNRISD). 127 p.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านต่อการบริหารจัดการเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเพื่อทำรายงานการค้นคว้าแบบอิสระ
ของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการพัฒนา คณะพัฒนาการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยแม่ใจ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษานี้เป็นการศึกษาในเชิงวิชาการ และจะไม่มีผลสะท้อนกลับ
ในแง่ลบแก่ท่านผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้คำตอบในการตอบ
แบบสอบถามอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง ทั้งนี้ หวังว่าคงจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็น
อย่างดียิ่ง

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ท่านเลือกตอบเพียงข้อละ 1 คำตอบ
และเติมข้อความให้สมบูรณ์

1) ปัจจุบันท่านอายุ (โปรดระบุ) ปี

2) ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

() 1. ประถมศึกษา

() 2. มัธยมศึกษาตอนต้น

() 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย

() 4. อนุปริญญา หรือเทียบเท่า

() 5. ปริญญาตรี

() 6. สูงกว่าปริญญาตรี

3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (โปรดระบุ) คน

4) สถานภาพสมรส

() 1. โสด

() 2. สมรส

() 3. หม้าย

() 4. หย่า

() 5. แยกกันอยู่

5) รายได้ของครัวเรือนโดยไม่หักค่าใช้จ่าย ปี พ.ศ. 2549 เฉลี่ย บาท/เดือน

6) อาชีพหลักของท่าน

- () 1. รับจ้าง () 2. เกษตรกร
 () 3. ค้าขาย () 4. ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/ลูกจ้างรัฐบาล
 () 5. พนักงานเอกชน/ลูกจ้างเอกชน () 6. อื่น ๆ ระบุ

7) ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชน (โปรดระบุ) ปี

8) ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งข้อมูล	ได้รับข้อมูลข่าวสาร
1. โทรทัศน์	
2. วิทยุ	
3. หนังสือพิมพ์	
4. หอกระจายข่าว	
5. เจ้าหน้าที่	
6. เอกสารต่าง ๆ เช่น จดหมาย ป้าย และบอร์ดประกาศข่าว	
7. อื่น ๆ ระบุ	

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเทศบาลตำบลแม่ใจ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	เข้าร่วมทุก ครั้ง (3)	เข้าร่วม บางครั้ง (2)	ไม่เคยเข้า ร่วม (1)
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ			
1. ท่านได้เข้าร่วมกับเทศบาลในการศึกษา และวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน			
2. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่เคยร่วมค้นหาและเสนอความต้องการของชุมชนต่อเทศบาลตำบลแม่ใจ			
3. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน			

ลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	เข้าร่วมทุก ครั้ง (3)	เข้าร่วม บางครั้ง (2)	ไม่เคยเข้า ร่วม (1)
4. เมื่อมีการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม			
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน			
6. ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ของท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อ ส่วนรวม			
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (การดำเนินการ)			
7. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้แรงงานหรือ บริจาคทรัพย์เพื่อนำไปพัฒนาชุมชน			
8. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรม และประสานงานขอความร่วมมือระหว่างชุมชนกับ เทศบาล			
9. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชน และสนองต่อความต้องการของ ชุมชน			
10. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎระเบียบต่าง ๆ ของชุมชน			
11. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ของชุมชน			
12. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดหรือปรับปรุง การบริหารงานพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล			
13. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสร้างความสามัคคีใน ชุมชน			

ลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	เข้าร่วมทุก ครั้ง (3)	เข้าร่วม บางครั้ง (2)	ไม่เคย เข้าร่วม (1)
14. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมดูแลสาธารณสมบัติของชุมชน			
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 15. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลแม่โจ้ ด้วยการได้ใช้ วัตถุสิ่งของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของชุมชนหรือ กลุ่มแม่บ้าน ที่เทศบาลตำบลแม่โจ้จัดหาให้			
16. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลแม่โจ้ ด้วยการได้รับ บริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การส่งเสริม อาชีพ และการศึกษาให้ชุมชน ที่เทศบาลตำบลแม่โจ้ จัดหาให้			
17. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลแม่โจ้ ด้วยการได้รับ ค่าตอบแทนหรือรางวัลในฐานะสมาชิกของชุมชนที่ ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลตำบลแม่โจ้			
18. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลแม่โจ้ ด้วยการได้รับ การฝึกอบรม หรือร่วมทัศนศึกษาเพื่อเพิ่มพูน วิสัยทัศน์ ศักยภาพในการทำงานให้แก่ผู้นำชุมชนใน ท้องถิ่น ที่จัดโดยเทศบาลตำบลแม่โจ้			
19. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลแม่โจ้ ด้วยการทำ กิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เช่น การ ทำอาหาร การผลิตสินค้าชุมชน			
20. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลแม่โจ้ ด้วยการได้รับ ความช่วยเหลือโครงการจากส่วนกลางที่เทศบาล ตำบลแม่โจ้เป็นผู้ประสานให้ เช่น โครงการกองทุน หมู่บ้าน โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค			

ลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	เข้าร่วมทุก ครั้ง (3)	เข้าร่วม บางครั้ง (2)	ไม่เคยเข้า ร่วม (1)
<u>การมีส่วนร่วมในการประเมินผล</u>			
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ต่าง ๆ ของชุมชน			
22. ท่านได้มีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการ ปฏิบัติงานของเทศบาลในการพัฒนาชุมชน			
23. ท่านได้มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผล แผนงานหรือโครงการพัฒนาชุมชนของเทศบาล			
24. ท่านได้มีส่วนร่วมเป็นตัวแทนชุมชนในการ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโครงการพัฒนาชุมชน			
25. ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร้อง ทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบโดยตรงกับเทศบาล ตำบล แม่ใจ			
26. ท่านได้มีส่วนร่วมทำประชาพิจารณ์หรือประชุม เพื่อรับฟังความคิดเห็นโครงการพัฒนาเทศบาลที่ สำคัญ			

ภาคผนวก ข

การทดสอบแบบสอบถาม

ตารางภาคผนวก ค่าความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงของแบบสอบถาม

การมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการเขตเทศบาลตำบลแม่ใจ	ค่าความเที่ยง
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	
1. ท่านได้เข้าร่วมกับเทศบาลตำบลแม่ใจในการศึกษา และวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่เกิดขึ้นในชุมชน	0.80
2. ท่านเป็นผู้หนึ่งที่เคยร่วมค้นหาและเสนอความต้องการของชุมชนต่อเทศบาลตำบลแม่ใจ	0.81
3. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน	0.80
4. เมื่อมีการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม	0.81
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาของชุมชน	0.81
6. ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม	0.81
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (การดำเนินการ)	
7. ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้แรงงานหรือบริจาคทรัพย์เพื่อนำไปพัฒนาชุมชน	0.80
8. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรม และประสานงานขอความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเทศบาลตำบลแม่ใจ	0.81
9. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสนองต่อความต้องการของชุมชน	0.81
10. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ของชุมชน	0.81
11. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน และโครงการต่างๆ ของชุมชน	0.81
12. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดหรือปรับปรุงการบริหารงานพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	0.80
13. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณี และสร้างความสามัคคีในชุมชน	0.80
14. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมดูแลสาธารณสมบัติของชุมชน	0.80

ตารางภาคผนวก (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้าน	ค่าความเที่ยง
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	
15. ท่านมีส่วนร่วมด้วยการได้ใช้วัสดุสิ่งของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของชุมชนที่เทศบาลตำบลแม่ใจ จัดหาให้	0.80
16. ท่านมีส่วนร่วมด้วยการได้รับการบริการสาธารณสุข โภค สาธารณูปการ การส่งเสริมอาชีพ และการศึกษาให้ชุมชน ที่เทศบาลตำบลแม่ใจจัดหาให้	0.81
17. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลแม่ใจ ด้วยการได้รับค่าตอบแทนหรือรางวัลในฐานะสมาชิกของชุมชนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลตำบลแม่ใจ	0.80
18. ท่านมีส่วนร่วมด้วยการได้รับการฝึกอบรม หรือร่วมทัศนศึกษาเพื่อเพิ่มพูนวิสัยทัศน์ ศักยภาพในการทำงานให้แก่ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น ที่จัดโดยเทศบาลตำบลแม่ใจ	0.80
19. ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลตำบลแม่ใจ ด้วยการทำกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เช่น การทำอาหาร การผลิตสินค้าชุมชน	0.81
20. ท่านมีส่วนร่วมด้วยการได้รับความช่วยเหลือ โครงการจากส่วนกลางที่เทศบาลตำบลแม่ใจเป็นผู้ประสานให้ เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค	0.81
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	
21. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการต่างๆ ของชุมชน	0.81
22. ท่านได้มีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลแม่ใจในการพัฒนาชุมชน	0.80
23. ท่านได้มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลแม่ใจ	0.81
24. ท่านได้มีส่วนร่วมเป็นตัวแทนชุมชนในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโครงการพัฒนาชุมชน	0.80
25. ท่านได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่ประสบโดยตรงกับเทศบาลตำบลแม่ใจ	0.81
26. ท่านได้มีส่วนร่วมทำประชาพิจารณ์หรือประชุม เพื่อรับฟังความคิดเห็นโครงการพัฒนาเทศบาลตำบลแม่ใจที่สำคัญ	0.80
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ	0.80

ภาคผนวก ก

ประวัติผู้วิจัย